

BÜLTEN

ULUSLARARASI
AF ÖRGÜTÜ

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ ÜYE VE DESTEKÇİLERİ İÇİN
2019/1

NESRİN SUTUDE'YE ÖZGÜRLÜK!

NESRİN, İRAN'DA KADIN HAKLARINI VE İNSAN HAKLARINI SAVUNDUĞU İÇİN
33 YIL HAPİS VE 148 KIRBAÇ CEZASINA MAHKUM EDİLDİ.

BÜLTEN

İLETİŞİME GEÇİN

amnesty.org.tr

bulten@amnesty.org.tr

+ (90) 212 361 62 17

BİZE KATILIN

bit.ly/aforgutu

twitter.com/aforgutu

[instagram.com/aforgutu](https://www.instagram.com/aforgutu)

Dergi Adı: Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi İktisadi İşletmesi Bülteni
İmtiyaz Sahibinin adı: Gonca Altınok
Sorumlu Yazı İşleri Müdürünün Adı: Necmettin Tuğkan Gündoğdu
Kapak Fotoğrafı: © Kaveh Kazemi/Getty Images
Tasarım/Uygulama: Altuğ Çavuşoğlu
Yönetim Yeri, Adresi: Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi İktisadi İşletmesi
Hacımimi Mah. Kemeraltı Cad. No:31 Adahan Kat:2 Karaköy Beyoğlu/ İSTANBUL

Basımın Yapılan Adı ve Adresi: Hilmi Celhunz, Format Matbaacılık San. ve Tic. Ltd.
Yeşilce Mahallesi Girne Caddesi Dumanlı Sokak No:2 4.Levent - Kağıthane / İSTANBUL
Tel: +90 212 280 98 54
Basım Tarihi: Nisan 2019
Yayın Türü: Yerel süreli yayın, dört ayda bir yayımlanır

İÇİNDEKİLER

NESRİN SUTUDE'YE ÖZGÜRLÜK 8-9

SİVİL TOPLUMA YÖNELİK SALDIRILAR ARTIYOR 12-13

ÖNCE İKLİM SONRA OKUL 16-17

AKTİVİZM VE AKTİVİST OLMAK 20-21

İNSAN HAKLARI EĞİTİM FAALİYETLERİ 24-27

FİLİSTİN: 70 YILLIK YURTSUZLUK 10-11

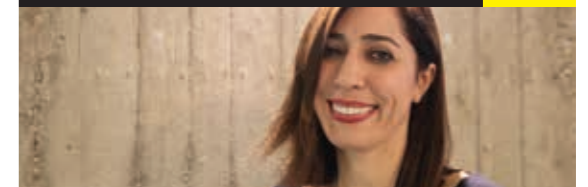
"KAPKARANLIK BİR SİS VAR" 14-15

BOĞAZIÇI'NDEN ODTÜ'YE UZANAN GÖKKUŞAĞI 18-19

NİSAN 2019 DAVA GÖZLEM 23

NEPAL: KADINLARIN TECRİT EDİLMESİNE SON VERİLMELİ 28

Önyazı

Andrew Gardner

Sevgili Destekçilerimiz,

2019 yılı itibarıyla sivil toplumun çalışmalarına yönelik baskılar yalnızca Türkiye’de değil, dünyanın da dört bir yanında artıyor. Susturmayı Amaçlayan Yasalar: Sivil Toplum Örgütlerine Yönelik Küresel Baskılar raporumuzun da ortaya koyduğu üzere, çok sayıda hükümet, zorba yöntemlere ve baskıcı hukuki düzenlemelere başvurarak sivil toplum çalışmalarını engellemeye çalışıyor.

Avrupa’da mültecileri korumayı ve onlara yardım etmeyi amaçlayan kurumların faaliyetlerinin suç haline getirilmesi, Orta Doğu’da sivil toplum kuruluşlarının kayıtlarının “ulusal güvenlik” gibi belirsiz gerekçelerle yapılmaması ya da uzatılmaması, yurt dışından fon alınmasına kısıtlamalar getirilmesi, dünyanın diğer bölgelerinde de sivil toplum çalışmaları sürdürenlerin yetkililer ve medya tarafından etiketlenerek hedef gösterilmesi ve yargılanması, yaşanan durumun en bariz örneklerini oluşturuyor.

Türkiye’de de durum farklı değil. Kamuoyunda “Büyükada davası” olarak bilinen ve 11 hak savunucusunun yargılandığı davada da yakinen tanık olduğumuz üzere, sivil toplumun önde gelen isimleri, yalnızca işlerini yaptıkları için ve hiçbir delil sunulmaksızın suçlu gibi gösterilebiliyor.

Sivil toplumun sembol isimlerinden Şebnem Korur Fincancı ve Eren Keskin her an cezaevine girebilir. Prof. Dr. Füsün Üstel’e verilen 1 yıl 3 aylık hapis cezası İstinaf Mahkemesi tarafından onandı. Barış Akademisyenleri davasında ilk onaylanan dava bu oldu ve Üstel de her an cezaevine girme tehlikesi altında.

Öte yandan Halen tutuklu bulunan Osman Kavala ve Yiğit Aksakoğlu’nun da aralarında bulunduğu 16 kişi hakkındaki iddianamede gerçek dışı iddialar dile getiriliyor ve hiçbir delil sunulmadığı halde bu kişilere ağırlaştırılmış müebbet talep ediliyor

Yaşanan bu küresel krize rağmen biz aynı şeyi söylemeye devam edeceğiz: İnsan haklarını savunmak suç değildir ve insan hakları hepimiz içindir!

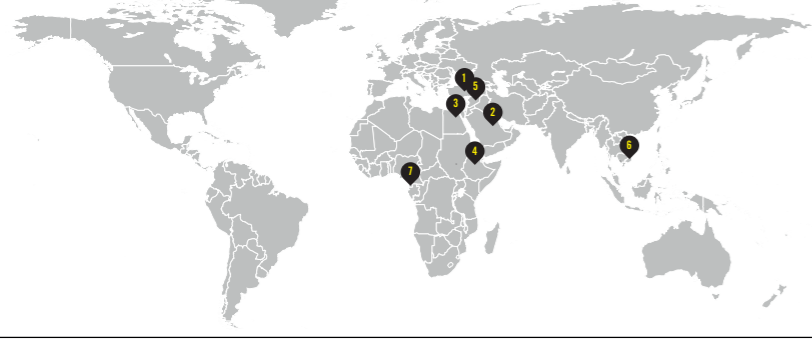
Andrew Gardner
Uluslararası Af Örgütü Türkiye Strateji ve Araştırma Yöneticisi

ULUSLARARASI
AF ÖRGÜTÜ

DÜNYA GENELİNDEN İYİ HABERLER

2 SUUDİ ARABİSTAN'DA 3 KADIN AKTİVİST TAHLİYE EDİLDİ

10 ay boyunca keyfi olarak gözaltında tutulan kadın aktivistler İman el-Nefcen, Azize el-Yusuf ve Rukiye el-Muharib 5 Nisan'da tahliye edildi. Uluslararası Af Örgütü Kasım ayında yayımladığı raporda, barışçıl aktivizmleri nedeniyle parmaklar arasında tutulan aktivistlerin cinsel taciz, işkence ve diğer türlerde kötü muameleye uğradığını belirtmiş, aktivistlerle bağımsız uluslararası heyetlerin görüşmesi için çağrıda bulunmuştu.

1 ANKARA VALİLİĞİ'NİN LGBTİ+ TEMALİ ETKİNLİKLERE YÖNELİK SÜRESİZ GENEL YASAK KALDIRILDI

Kaos GL'nin Bölge İdare Mahkemesi'ne yaptığı başvuru sonucunda, Ankara Valiliği'nin LGBTİ+ etkinliklerine getirdiği süresiz genel yasak hukuka aykırı bulunarak iptal edildi. 19 Nisan'da verilen kararda söz konusu yasağın temel hak ve özgürlüklerin koşulsuz, belirsiz ve ölçüsüz olarak kısıtlanması sonucunu doğurduğu ifade edildi. Mahkeme ayrıca "LGBTİ+ temalı etkinliklerden 3. kişilerin tahrik olabileceği ve kamu düzenini bozabileceği" iddiasına ise Valiliğin bu tür saldırı ve tepkilere karşı etkinlikleri yasaklamak yerine gerekli kolluk tedbirlerini alması ve ifade özgürlüğünü kullanan kesimin korunması gerektiği yanıtını verdi.

Mısır'da Şavkan ismiyle de bilinen foto muhabir Mahmud Ebu Zeyd, uydurma suçlamalarla beş yıldan uzun süre cezaevinde tutulduktan sonra 7 Mart'ta serbest bırakıldı. Uluslararası Af Örgütü'nün düşünce mahkumu ilan ettiği Şavkan, 14 Ağustos 2013'te Kahire'deki Rabia meydanında düzenlenen oturma eyleminde gözaltına alınmış ve 24 ayrı suçlamadan yargılanmıştı. Şavkan, Eylül 2018'de aralarında Müslüman Kardeşler örgütünün liderlerinin de bulunduğu 700'ün üzerinde kişi hakkında yapılan toplu yargılamada beş yıl hapis cezasına ve para cezasına mahkum edildi. Ancak para cezasını ödeyemediği için Ebu Zeyd'in hapis cezasına altı ay daha eklendi. Bu süreyi zaten tutuklu yargılanarak geçirdiği için beş yıl adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı. Adli kontrol gereği Şavkan'ın gelecek beş yıl boyunca her gün 18:00 ile 06:00 saatleri arasında polis merkezinde 12 saat geçirmesi gerekiyor.

3 FOTOMUHAİR ŞAVKAN SERBEST

4 MARTİN ENNALS ÖDÜLÜ SUDANLI MÜLTECİ AKTİVİSTİNE VERİLDİ

2019 Martin Ennals Ödülü Sudanlı mülteci hakları aktivisti Abdul Aziz Muhamat'a verildi. Dünyanın önde gelen on insan hakları örgütünden oluşan jüri geçen Ekim ayında üç finalist belirlemiş, Muhamat ile birlikte Kolombiya'dan Marino Cordoba Berrio ve Türkiye'den Eren Keskin ödüle aday gösterilmişti. Üç insan hakları savunucusu 13 Şubat'ta Cenevre Kent Konseyi tarafından düzenlenen törenle onurlandırıldı. Abdul Aziz Muhamat Darfur'daki savaştan kaçıyordu. Ekim 2013'te içinde bulunduğu botun Avustralya yetkilileri tarafından durdurulması üzerine ülkenin "deniz aşırı" mülteci politikası gereğince Papua Yeni Gine'nin Manus adasına zorla gönderildi. Aradan beş yıldan uzun bir süre geçmesine rağmen Muhamat halen yüzlerce mülteci ve sığınmacı gibi Manus adasında mahsur durumda ve mahrumiyet, taciz, aşağılanma ve şiddete maruz kalıyor.

7 EKVATOR GİNESİ CUMHURBAŞKANI ÖLÜM CEZASINI KALDIRACAĞINI AÇIKLADI

5 HAKSIZ YERE MAHKUM EDİLEN SURIYELİ AHMET H. TAHLİYE EDİLDİ

Suriyeli Ahmed H., Eylül 2015'te Sırbistan-Macaristan sınırında polisle yaşanan çatışmalar sırasında "terör eylemine katılmak" ile suçlanan ve cezaevine gönderilen Ahmed H., cezaevinde geçen 3.5 yılın ardından serbest bırakıldı. Ahmed, Ağustos 2015'te, büyükanne ve büyükbabasıyla beraber akrabalarından diğer altı kişinin Suriye'yi terk etmesine ve Avrupa'da güvenliğe kavuşmasına yardım etmek için Kıbrıs'ta ailesiyle beraber yaşadığı evden ayrıldı. Bir ay sonra, Macaristan polisinin Sırbistan'dan geçişi kapatmak üzere sınırı tel örgülerle ayırmasıyla birlikte, kendilerini Macaristan sınırında mahsur kalan yüzlerce mültecinin arasında buldular. Bazı mülteciler tel

örgülerden geçmeye çalışınca çatışma başladı. Macaristan polisi göz yaşartıcı gaz ve tazyikli suyla karşılık vererek onlarca kişiyi yaraladı. Ahmed de dahil olmak üzere bazı kişiler polise taş attı. Fakat haberlerde yer alan görüntülerde, Ahmed'in çatışmalar başlamadan önce megafon kullanarak her iki tarafa sakin olma çağrısı yaptığı anlaşılıyor.

Bu olayla ilgili olarak Macaristan'da bir mahkeme, ülkenin son derece muğlak terörle mücadele yasaları gereğince Ahmed'i "terör eylemine katılmak"tan suçlu buldu ve 10 yıl hapis cezasına mahkum etti. Mahkeme daha sonra cezayı önce 7 yıla, sonrasında ise erken tahliye imkanıyla 5 yıla indirdi.

6 GÜNEY KORE'DE KÜRTAJ SUÇ OLMaktan ÇIKIYOR

Güney Kore Anayasa Mahkemesi Nisan ayında bir karar vererek, hükümetin 2020 sonuna kadar kürtajı suç olmaktan çıkarmasına ve ülkenin son derece kısıtlayıcı kürtaj yasalarına reform yapmasına hükmetti. Güney Kore'nin halihazırdaki yasalarına göre kürtaj pek çok durumda suç olarak değerlendiriliyor. Hamileliği sona erdiren kadınlar 2 milyon won (yaklaşık 11.000 TL) para cezası veya bir yıla kadar hapis cezası alabiliyor. Bu işlemi gerçekleştiren doktorlara 2 yıla kadar hapis cezasıyla yargılanıyor. Ancak tecavüz, ensest, ağır genetik bozukluklar, belirlenen bazı hastalıklar veya annenin hayatı tehlikedeysse kürtaja izin veriliyor. Ancak bu durumlarda dahi kürtajın 24 hafta içinde ve eş onayıyla yapılıyor. Uluslararası Af Örgütü kürtaja erişimi bir insan hakkı olarak tanımlar. Kürtajın suç haline getirilmesi ve kısıtlanması; kadınların ve genç kızların hayatına, bağımsızlığına, özel hayatına müdahaledir; ayrıca bu kişilerin şiddetten, ayrımcılıktan, işkenceden ve her türlü kötü ve alçaltıcı muameleden uzak yaşama haklarını ihlal eder.

Ekvator Ginesi Cumhurbaşkanı Teodoro Obiang Nguema, ölüm cezasının kaldırılması için bir yasa taslağı teklif edeceğini açıkladı. Ekvator Ginesi'nde son olarak ölüm cezası 2014'te uygulanmıştı ve ardından ölüm cezası infazlarının geçici olarak ertelenmesi için karar çıkarılmıştı. Nisan ayında çıkan Uluslararası Af Örgütü Ölüm Cezası Raporu'na göre, ölüm cezası uygulamaları bu yıl ciddi şekilde azaldı. 2017 yılında en az 993 ölüm cezası infazı kaydedilirken, 2018 yılı için en az 690 ölüm cezası infazı olduğu belirtildi.

İNSAN HAKLARINI SAVUNDUĞU İÇİN HAPSEDİLEN BİR AVUKAT:

NESRİN SUTUDE

TARIK BEYHAN

UAÖ Türkiye Kampanyalar ve İletişim Direktörü

Nesrin Sutude, İran'daki küçük düşürücü zorunlu başörtüsü uygulamasını barışçıl biçimde protesto ettikleri için tutuklanan ve yargılanan kadınları, bir avukat olarak barışçıl şekilde mesleğinin gereğini yerine getirerek savunması nedeniyle yıllardır baskı, zulüm ve hapis cezalarıyla yıldırılmaya çalışılıyor.

İRAN'DA BİR İNSAN HAKLARI AVUKATI

Nesrin Sutude, İranlı bir kadın. Bir avukat. Bir insan hakları savunucusu. İnsan hakları savunuculuğuna avukatlıktan önce başladı. 90'lı yıllarda İran'da şairler, yazarlar, gazeteciler ve entelektüellere karşı süregiden politik suikast ve zorla kaybedilmelere karşı el ilanları hazırlayıp dağıttı. Bu süreçte kadın haklarını savunan ilk makalesini yayınladı. Avukatlık yetkisini edinir edinmez kadın ve çocuk hakları üzerine çalışmaya başladı. Birçok çocuk istismarı davasını ücretsiz olarak üstlendi. Ayrımcı Yasaların Yürürlükten Kaldırılması İçin Bir Milyon İmza kampanyası ile İran'da cinsiyet eşitliğini sağlamaya çalışan kadınlar da dahil olmak üzere birçok kadın hakları aktivistini karşılık beklemeden savundu.

İLK TUTUKLAMA:

İRANLI KADINLARIN DAYANIŞMA GÜNÜ

İranlı Kadınların Dayanışma Günü'nde, 12 Haziran 2008 yılında, 8 diğer kadınla birlikte tutuklandı. Tutuklanmasının tek nedeni, İranlı Kadınların Dayanışma günü ile ilgili bir konferansa katılacak olmasıydı. Huzuru bozma suçlamasıyla yargılandıktan sonra her ne kadar bir ceza almasa da bu onun son tutuklanması olmadı.

2010: ÜÇ YILLIK ESARETİN BAŞLANGICI

2010 yılında evi ve ofisi İran güvenlik güçleri tarafından basıldı. Kapatıldığı Evin hapishanesinde avukatıyla ve ailesiyle görüşmesi engellendi. 11 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bu cezanın büyük kısmını başörtüsüz bir

şekilde kaydedilen bir video nedeniyle aldı. 20 yıl boyunca avukatlık yapması ve yurtdışına çıkması yasaklandı. Hatta o sırada 12 yaşında olan kızına bile yurtdışına çıkma yasağı getirildi. Evin hapishanesinde tutulduğu sürenin çoğunu hücrede tecrit altında geçirdi. Uluslararası Af Örgütü'nün de aralarında bulunduğu insan hakları örgütlerinin çağrılarıyla Nesrin Sutude'nin tutuklanması uluslararası kamuoyunun dikkatini çekti. 2013 yılında diğer 10 siyasi mahkumla birlikte hiçbir açıklama yapılmadan serbest bırakıldı.

SONU GELMEYEN YASAKLAR

2014 yılında, avukatlığa dönüşünün üzerinden daha 1 yıl geçmişken avukatlık yapmaktan yine men edildi. 3 yıllık bu yasağa karşı baro önünde gerçekleştirdiği oturma eyleminin 50. gününde yine tutuklandı.

2018: YİNE TUTUKLANDI

2017 yılının Aralık ayında yüksek bir yapının üzerine çıkan bir kadının, çıkarttığı başörtüsünü bir sopanın ucunda sessizce sallayarak gerçekleştirdiği tek başına direniş eyleminden sonra ülkenin her yerine yayılan zorunlu başörtüsü uygulamasına karşı sokak eylemlerinde başörtüsünü çıkardıkları için tutuklanan kadınları avukat olarak savunmaya devam etti. 13 Haziran 2018 tarihinde Tahran'daki evinde tutuklanarak yine Evin cezaevine hapsedildi.

Yaklaşık 1 yıldır tutuklu bulunan Sutude, yokluğunda görülen bir duruşmada uydurma suçlamalarla, sırf barışçıl yollarla insan haklarını savunduğu için, toplamda 33 yıl hapis ve 148 kırbaç cezasına mahkûm edildi. Zorunlu başörtüsü uygulamasına karşı çıktığı ve karşı çıkan kadınları savunduğu için kendisine yöneltilen suçlamalar arasında "fuhuşa teşvik etmek" ve "başörtüsü olmadan halkın içinde görünmek" de bulunuyor. Nesrin Sutude'nin avukat olarak müvekkilleriyle buluşması bile aleyhinde delil olarak kullanıldı.

Nesrin Sutude'nin serbest bırakılması için mücadele veren eşi Rıza Handan da 2019 yılının Ocak ayında tutuklanarak uydurma suçlamalarla 6 yıllık hapis cezasına çarptırıldı. Nesrin Sutude, ölüm cezasının kaldırılmasından, kadın haklarına, adil yargılanma hakkından hukuki temsile kadar her alanda mücadele ettiği için İranlı yetkililerin hedefi oldu. İran Devleti, Nesrin Sutude'yi hemen şimdi, koşulsuz olarak serbest bırakmalı, hak savunucularına yönelik taciz ve cezalandırmalarına artık bir son vermelidir.

FİLİSTİN: 70 YILLIK YURTSUZLUK

PINAR ERİÇ

UAÖ Türkiye Kampanyalar Sorumlusu

1948'de bir yıl süren ve İsrail'in kurulması ile sonuçlanan savaşın ardından 700.000'in üzerinde Filistinli, evlerinden, köylerinden; binlerce yıllık yurtlarından oldu. Aileler dağıldı. Şehirler kimsesiz, çocuklar okulsuz kaldı. İhtiyarlar, doğup büyüdüleri köylerinde değil, nesilden nesile aktarılabilecek bir bitmeyen göç hikayesi ile yollarda, mülteci kamplarında, haklarına tam erişemedikleri komşu ülkelerde tamamladılar hayatlarını. Filistinlilerin Arapça isimlendirdiği haliyle Nakba'nın üzerinden tam 70 yıl geçti.

Filistinli mülteciler on yıllar içinde defalarca toplu olarak yerinden edildi ve bazıları birden fazla kez evini kaybetti. Kimileri Orta Doğu'da devam eden savaşlar yüzünden, sığındıkları ülkelerde dahi tekrar ve tekrar yerinden oldu, göçe zorlandı. 1967'de İsrail'in Batı Şeria'yı ve Gazze Şeridi'ni işgal etmesi sonrasında yaklaşık 300.000 Filistinli daha yerinden edildi. Sonrasında ise, İşgal Altındaki Filistin Topraklarında kalan on binlerce kişi, İsrail'in topraklarına saldırganca el koyması, hukuka aykırı yerleşim kurma politikaları, ev yıkımları ve Filistinlileri zorla yerinden etmesi sonucunda evsiz bırakıldı. Bugün dünyanın dört bir tarafına dağılan Filistinliler, 5,2 milyonun üzerinde kayıtlı mülteci nüfusu ile dünyanın en kalabalık mülteci gruplarından biri olmaya devam ediyor.

GERİ DÖNEBİLMEK

Uluslararası hukuk gereğince, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 194 sayılı kararına dayanarak şu an İsrail olarak bilinen topraklardaki evlerini terk etmek zorunda kalan veya evlerinden zorla çıkarılan Filistinliler ile onların bölgeyle asli bağlarını sürdüren torunlarının saklıyor, şimdi işgal altındaki topraklarındaki çocukluk, gençlik yıllarını hasretle hatırlıyor ve yurtlarına geri dönmek istiyor. Ancak Filistinlilerin kayıpları için bugüne kadar hiçbir şekilde tazminat almadıkları gibi, geri dönmelerinin de mümkün kılınacağına dair bir ihtimal neredeyse yok.

Filistinli mültecilerin çoğunluğu, Ürdün, Lübnan, Suriye ve İşgal Altındaki Filistin Toprakları'nda yaşıyorlar ve birçoğunun aslında kendi evlerine olan uzaklığı 100km'den daha fazla değil. Buldukları ülkelerde insan hakları ihlalleri ve yoksullukla karşılaşıyorlar. Sığındıkları devletlerin ayrımcı politikalarının sonucu vatansızlık en büyük

sorunlardan biri. Filistinli mülteciler Gazze ve Batı Şeria'da askeri saldırı tehdidi altında yaşarken, Lübnan'da sistematik ayrımcılığa maruz kalıyorlar, Ürdün'de büyük bir kısmının sağlık hizmetlerine, eğitime, mülk edinme ve çalışma hakkına erişimleri yok. Geçtiğimiz yıl, Filistinli mültecilere destek sağlayan BM Yakın Doğu'daki Filistinli Mülteciler için Yardım ve Bayındırlık Ajansı'nın kritik önem taşıyan fonlarının Amerika Birleşik Devletleri tarafından kesilmesi bölgede yardımlara bağlı yaşayan yüzbinlerce Filistinli mültecinin hayatını daha da zorlaştırdı. Sorun elbette mültecileri ağırlayan devletlerin sorumluluğundan öte, İsrail'in geri dönüş hakkını tanınamaması ile ilgilidir ancak devletler de kendilerine sığınmış olan Filistinlilerin haklarına erişimlerinde üzerlerine düşeni yapmalıdır.

HAREKETE GEÇİN!

Uluslararası Af Örgütü, Nakba'nın 70. yılında, bölgede hak ihlallerine uğrayan Filistinli mültecilerin durumuna ve geri dönüş hakkına dikkat çekmek için bir kampanya başlattı. Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi'nin başlattığı imza kampanyası, Türkiye'nin Filistinli mültecilerin geri dönüş hakkını uluslararası mekanizmalar nezdinde daha fazla dile getirmesini ve bölgede hak ihlallerine uğrayan Filistinli mültecilerin Türkiye'ye gelişinde kolaylık gösterilmesini hedefliyor. 15 Mayıs Nakba günü gerçekleşecek basın açıklaması ve 21 Haziran'da gerçekleşecek Filistinli mülteciler konulu bir panel ile devam edecek kampanya yıl sonuna kadar devam edecek.

700,000

1948'de Nakba'dan sonra Filistinli evlerinden, köylerinden ve yaşadıkları yerden sürülen Filistinli sayısı.

5,2 MİLYON

Başka ülkelerde yaşayan Filistinli sayısı.

**TÜRKİYE YETKİLİLERİNE SESLENİN,
70 YILLIK BU YURTSUZLUK BİR SON BULSUN!**
LİNK: bit.ly/70YillikYurtsuzluk

TÜM DÜNYADA SİVİL TOPLUMA SALDIRILAR ARTIYOR

“Birçok ülkede insan hakları adına sesini yükseltmeye cesaret eden kurumlar sindirilerek susturuluyor. İnsan haklarını savunmak ve talep etmek için bir araya gelen grupların özgür ve güvenli bir biçimde çalışmalarını giderek büyüyen engellerle karşılaşıyor. Onları susturmanın ve çalışmalarını engellemenin herkes için sonuçları vardır.”

“Hiç kimse insan haklarını savunduğu için suçlu haline getirilmemelidir. Dünya liderleri eşitliği güvence altına almaya ve ülkelerinde yaşayan insanların daha iyi çalışma koşullarına, uygun sağlık bakımına, eğitim ve yeterli barınma imkanlarına erişimini sağlamaya çalışmalı ve bunları talep eden insanları hedef almaya son vermelidir.”

Kumi Naidoo
Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri

Şubat ayında yayımladığımız Susturmayı Amaçlayan Yasalar: Sivil Toplum Örgütlerine Yönelik Küresel Baskılar adlı raporumuz, çok sayıda hükümetin zorba yöntemlerle ve baskıcı düzenlemelerle STK'ların hayati önem taşıyan çalışmalarını engellemeye çalıştığını ortaya koyuyor. Hükümetler çıkarttıkları yeni yasalarla STK'ları ve çalışanlarını gözetime, ağır bürokratik engellere ve devamlı cezaevine gönderilme tehdidinde maruz bırakıyor.

Yalnızca son iki yılda, tüm dünyada örgütlenme hakkını sınırlandıran veya sivil toplum örgütlerinin çalışmalarını engellemeyi amaçlayan yaklaşık 40 yasal düzenleme ya yürürlüğe girdi ya da girmesi planlanıyor. Bu yasalar genellikle kurumları saçma sapan kayıt süreçlerine mecbur bırakan, çalışmalarını gözlemleyen, gelir kaynaklarını sınırlandıran ve birçok durumda, hiçbir gerekçesi olmayan gerekliliklere uymadıkları takdirde kapatılmalarına yol açan düzenlemeler içeriyor.

Rapora göre tüm dünyada STK-karşıtı yasaların yürürlükte veya yürürlüğe girmek üzere olduğu 50 ülkeyi var. Bunlar arasında öne çıkanlar şöyle:

PAKİSTAN Ekim 2018'de, Pakistan İçişleri Bakanı 18 uluslararası sivil toplum kuruluşunun (STK) kayıt başvurularını hiçbir gerekçe olmaksızın reddetti ve sonrasında sundukları itirazları görmezden geldi.

BELARUS STK'lar sıkı devlet gözetimine tabi tutuluyor. Kayıt talebi (çoğunlukla keyfi şekilde) reddedilen STK'larda çalışmak ceza suç teşkil ediyor.

SUUDİ ARABİSTAN Hükümet yeni örgütlere izin belgesi vermeyi reddedebiliyor ve “ulusal güvenliğe zararlı” olduklarını varsayarak kapatabiliyor. Bu durum, kadın hakları grupları da dahil olmak üzere, ülkede kayıt yaptırmaya ve özgürce çalışma imkanına sahip olmayan insan hakları gruplarını olumsuz etkiledi.

MISIR Yurtdışından fon alan örgütlerin sert ve keyfi düzenlemelere uyması gerekiyor. Bunun sonucunda çok sayıda insan hakları savunucusuna seyahat yasağı getirildi, varlıkları donduruldu ve hak savunucuları yargılandı. Bazıları yurt dışından fon almakla suçlu buldukları takdirde 25 yıla kadar hapis cezasına mahkum edilebilir.

ÇİN Yeni düzenlemeye göre kayıt ve rapor verme süreçlerinden banka işlemlerine, işe alım gereklerine ve kaynak geliştirme faaliyetlerine kadar STK'ların tüm çalışmalarını sıkı bir denetim altında tutuyor.

RUSYA Hükümet, yurt dışından fon alan STK'ları “yabancı ajanlar” olarak etiketledi. Bu kelime, “casus,” “hain” ve “devlet düşmanı” kelimeleriyle eş anlamlı olarak kullanılıyor. Hükümet söz konusu yasal düzenlemeyi o kadar kapsamlı uyguluyor ki diyabet hastalarını destekleyen bir kurum bile yüklü para cezasına mahkum edildi, “yabancı ajanlar” listesine alındı ve Ekim 2018'de kapanmaya zorlandı. Sağlık, çevre ve kadın hakları grupları da saldırıya uğradı.

SİVİL TOPLUMU YOK ETME ÇABASINA KARŞI BİR ARADAYIZ!

Aralarında Uluslararası Af Örgütü'nün de bulunduğu 10 hak örgütü, Türkiye'de sivil topluma yönelik baskılara karşı bir araya gelerek bir basın toplantısı düzenledi. Toplantıda kamuoyunda “Gezi iddianamesi” olarak bilinen ve 16 sivil toplum çalışanını hedef alan mesnetsiz iddialara ve sivil topluma yönelik giderek artan baskılara son verilmesi çağrısı yapıldı.

Açıklamada şu ifadeler yer verildi:

Haklarında soruşturma yapılan ve iddianame hazırlanan kişiler ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gereken Gezi Parkı protestolarına katılmakla herhangi bir suç işlememiştir. Mahkeme, suç oluşturma amacıyla uydurulmuş komplo teorilerine dayanan ve güvenilir hiçbir kanıt içermeyen tüm iddianameleri reddetmeli, 16 aydır cezaevinde tutuklu bulunan Osman Kavala ile 3 aydır cezaevinde tutuklu bulunan Yiğit Aksakoğlu derhal serbest bırakılmalıdır.

Sivil toplumu hedef alan bu son saldırı, insan hakları savunucularının ve diğer sivil toplum aktivistlerinin yalnızca hak ihlallerinin ortaya çıkartılması, hakikat adalet ve onarım talep etmeleri nedeniyle gözetim altına alındığı, yargılandığı ve cezaevine gönderildiği bir

dönemde gerçekleştiriliyor.

Bugün, insan hakları savunucuları Şebnem Korur Fincancı, Erol Önderoğlu ve Ahmet Nesin, kapatılan Özgür Gündem gazetesi ile dayanışma amacıyla gerçekleştirilen bir eyleme katıldıkları için terör propagandası yapmakla suçlandıkları davada mahkemeye çıkarılacak. Özgür Gündem gazetecileri de hukuki tacizlerle karşı karşıya.

Şebnem Korur Fincancı iki ay önce “Barış Bildirisi”ni imzaladığı için terör propagandası yapma suçundan 2.5 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Mahkumiyet kararına sunulan itiraz istinaf mahkemesince değerlendirilecek. Ancak daha önce bu istinaf mahkemesi verdiği kararlarda hükümetten bağımsız olmadığını düşündürmektedir. Özgür Gündem gazetesiyle dayanışmak amacıyla gazetenin genel yayın yönetmenliğini yapan insan hakları savunucusu Eren Keskin de 100'den fazla davada yargılanıyor. Bir kısmı sonuçlanan davalarda hapis ve para cezalarına çarptırıldı ve her an cezaevine girebilir.

Özgür Gündem ile dayanışma ve Barış İçin Akademisyenler davaları, hükümetin Türkiye'deki sivil toplum aktivistlerini bastırarak ve susturmak için kullandığı davalar arasındadır. Bu durum,

mahkemelerin, aynı türden meşru ve barışçıl muhalefet eylemlerini giderek daha sert hapis cezalarına mahkum etmesiyle ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'nin de bir parçası olduğu evrensel hukuk, insan haklarına, temel özgürlüklere tam saygıyı sağlamada insan hakları savunucularının, sivil toplumun ve özgür bir medyanın oynadığı önemli role özellikle vurgu yapar. Yine evrensel hukuk, insan hakları savunucularının korunmasında esas sorumluluğun devlete ait olduğunu ısrarla belirtir. Devletler, insan hakları savunucularının düşünce ve ifade özgürlüğü, barışçıl toplantı ve örgütlenme özgürlüğü olmak üzere tüm haklarını korumakla yükümlüdür.

Civil Rights Defenders
Eşit Haklar İçin İzleme Derneği
Hakikat Adalet Hafıza Merkezi
Hak İnisyatifi Derneği
İnsan Hakları Derneği
İnsan Hakları Gündemi Derneği
Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF)
Türkiye İnsan Hakları Vakfı
Yurttaşlık Derneği
Uluslararası Af Örgütü

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARI BİLDİRGESİ

BM İnsan Hakları Savunucuları Bildirgesi, devletlerin insan hakları savunucularının meşru çalışmalarını yürütebilmeleri için güvenli ve elverişli bir ortam yaratma sorumluluğunu açık bir biçimde ortaya koymaktadır. Bildirge aynı zamanda insan hakları ihlalleri söz konusu olduğunda devleti özgürce denetleme ve eleştirme imkânının önemini vurgulamaktadır. Uluslararası Af Örgütü, Bildirge ile uyumlu olarak, her ne düzeyde olursa olsun insan haklarını nefret, ayrımcılık ve şiddette başurmadan ya da bunları müdafaa etmeden savunan ya da destekleyen her bireyi bir insan hakları savunucusu olarak kabul etmektedir.

“KAPKARANLIK BİR SİS VAR, ONUN İÇİNDE DOLAŞIYORUZ”

BERİL ESKİ

UAÖ Türkiye Basın Koordinatörü.

Erken çocuk gelişimi üzerine sivil toplum çalışmaları yürüten Yiğit Aksakoğlu, 150 gündür tutuklu ve tecritte tutuluyor. Kamuoyunda “Gezi iddianamesi” olarak bilinen ve 16 sivil toplum çalışanına uydurma suçlamalar yönelten davada Osman Kavala, Yiğit Aksakoğlu ve diğer sivil toplum çalışanları “hükümeti ortadan kaldırmaya teşebbüs” gibi suçlamalarla ağırlaştırılmış müebbet istemiyle yargılanıyor.

Eşi Ünzile Aksakoğlu'nun hayatıysa, 16 Kasım günü sabaha karşı eşi Yiğit'in gözaltına alınmasıyla alt üst oldu. Sabah saat 6:00'da kapılarını çalan polis, hiçbir açıklama yapmadan Yiğit'i götürdü. 150 gündür Yiğit'in serbest bırakılmasını bekleyen Ünzile, Yiğit'in neden tutuklandığını anlayamadığını ve kimsenin de buna bir anlam veremediğini söylüyor; “Gün sayarken buluyorum kendimi ve büyük kızımı da. Onun gün saymaması gerekiyor” diyor.

Yiğit'in gözaltına alındığı sabah neler yaşandı?

Sabah saat 6:00-6:30 arası kapı çaldı aşağıdan birkaç defa. Leyla yine gece uyanmıştı o yüzden ben Leyla'nın yanında yatıyordum. Yiğit geldi, “Ünzile, birini bekliyor muyuz bu saatte?” diye sordu. Ben de dedim hayır, hadi gidip açalım kapıyı. Neyse açtık, 8-9 kişi geldiler.

İşte gizlilik kararı olduğu, Yiğit'i götürmeleri gerektiği, bilgi veremeyecekleri gibi vesaire şeyler söylediler. Hiç aklıma böyle bir şey gelmedi. Bir arkadaşımız gelmiş olabilir, acil bir şey vardır büyük ihtimale... Çok iyiye yordüğüm bir şey değildi aslında, tabii ki de sabahın altısında kapı çalmaz çünkü. Ama hiç aklıma polis olabileceği gelmedi.

Gözaltına alınan 13 kişiden yalnızca Yiğit tutuklandı.

Bunu anlamak bence mümkün değil. Tutuklanmayan, gözaltına alınan ve daha sonrasında konuştuğum hiç kimse de zaten nedenini anlayabilmiş değil. Yiğit'in tutuklu yargılanacağı haberi geldi. Bu, bu olaylarla ilgili unutmayaçağom ikinci an çünkü büyük bir yıkıntıydı. Onun için de aynı şeymiş, ilk görüşmemizde bunu konuştuk, bu haberi almak ve o çöküş.

Sonra eve gittik, evimiz matem evi gibiydi. Aşırı kalabalıktı, sürekli birileri girip çıkıyordu ve ilk 10 gün neredeyse o şekilde geçti. Birileri geliyor, yemek getiriyor, çocukları birileri alıp götürüyor getiriyor. Bu

Yiğit Aksakoğlu, hak temelli çalışan bir sivil toplum profesyoneldir. 1994 yılında İzmir St. Joseph Lisesi'nden mezun olduktan sonra, Yıldız Teknik Üniversitesi'nde eğitim gördü. Üniversite öğrenciliği sırasında katıldığı AEGEE (Avrupa Öğrencileri Genel Forumu) bünyesinde Avrupa bütünleşmesi, gençlik katılımı ve iyi yönetim alanlarında çalışmalar yürüttü.

Mezun olduktan sonra yüksek lisansını London School of Economics'te Sivil Toplum Kuruluşları Yönetimi alanında tamamladı. TESEV (Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı) ve İstanbul Bilgi Üniversitesi STK Eğitim ve Araştırma Biriminde profesyonel olarak çalıştı. Üniversite'de çalıştığı 2003-2008 arasındaki dönemde “Savunuculuk ve Politikaları Etkileme” ve “Proje Yönetimi” dersleri ve eğitimleri verdi. Yine bu dönemde hazırladığı “Savunuculuk ve Politikaları Etkileme” ile “STK'lar için Proje Teklifi Hazırlama” başlıklı kitapları bulunmaktadır.

2011'ten bu yana ülkenin her yanında saygın yerel STK'lar ve belediyelerle işbirliği içerisinde, 0-3 yaş erken çocukluk döneminde beyin gelişimi, anne esenliği ve çocuğun kent ile ilişkisi üzerine çalışmalar yürüten Hollanda merkezli Bernard van Leer Vakfı'na danışmanlık yapmıştır ve hâlihazırda aynı vakfın Türkiye temsilciliği görevini yürütmektedir.

Yiğit Aksakoğlu evlidir ve 2 çocuğu vardır.

geçen 5 ayda Yiğit'ten dolayı yanımda olan ve şimdi artık benim de arkadaşlarım. Bu dayanışma mevzusu inanılmaz gerçekten. Çok alıştığım ve özleyeceğim bir şey Yiğit geldikten sonra.

Yiğit'in tutuklanmasından önce nasıl bir hayatınız vardı?

Bol koşturmalı bir hayatımız vardı. Her hafta sonu mutlaka keyifli bir şeyler yapılırdı. En çok özlediği şey çocuklarla sabah kahvaltısı diyor çünkü güzel geçiyor sabah kahvaltıları, çocukların tatlı bir zamanı sabah. Bir de onlara kitap okumayı çok özliyor. Ama başka arkadaşlarına sosyalleşmeyi çok özlediğini, konsere gitmeyi çok özlediğini anlatmış. Sanırım herkesle başka bir şeyi özliyor aslında.

Hiç kimseyle konuşamıyor. Hiç kimseyle. Oradan hiç çıkarılmıyor. Her hafta bir saatlik görüşme iznimiz var, o bir saatlik görüşme sırasında oradan çıkıyor ve bir saat sonra aynı yere geri dönüyor.

Kapısını anlatıyor, küçük bir pencere gibi bir şey varmış, oradan yemeğini uzatıyorlarmış. Gardiyanların da konuşma hakkı yokmuş onunla. Sadece kapı altlarından diğer tutuklularla konuşuyorlarmış belli saatlerde. Hatta daha iyi ses geçirebilmek için yere bir şey atıyormuş, üzerine uzanıyormuş, kafasını koyup bir süre sohbet ediyormuş.

'GÜN SAYARKEN BULUYORUM KENDİMİ VE BÜYÜK KIZIMI DA. ONUN GÜN SAYMAMASI GEREKİYOR.'

İddianame çok eleştirildi, içinde hiçbir suç olmadığı, bir hikayeden ibaret olduğu dile getirildi. Sen iddianameyi okuduğunda ne düşündün?

Büyük kocaman bir hikaye. Çok net kurgu çünkü birbiriyle hiçbir ilişkisi olmayan insanları ilişkilendirerek falan geçmiş. Aynı şeyler sürekli bir yerlerde tekrar edilmiş. Bir itham var, bir ima var, bir suçlama var aslında ima falan da değil, ama delil nerede? Delil yok. Bu adam bunu yapmış. Ee ne zaman yapmış, nerede yapmış, nasıl yapmış? Yok. Birkaç fiziki takip fotoğrafı var ama Yiğit bir alana girerken ve çıkarken. Suçlama Yiğit'in telefon konuşmalarına dayandırılmış ama dinleme Gezi'den sonra başlıyor. 5-6 ay sürüyor ve bitiyor. O dinlemelerde yapılan konuşmalar, Yiğit bir sivil toplum profesyoneli, ve sivil toplumla ilgili, çalıştığı dernekler, vakıflar vesaireyle ilgili projelerle ilgili işler. Bunların hiçbirisi suç değil hatta hepsi baya önemli kurumlara, kişilerle yapılmış işler. Yani hiçbir yerinden tutamayacağınız bir iddianame.

Şimdi hayat nasıl?

Çok dramatikleştirmemeye çalışıyorum yaşadığımız hali. Çocukların düzenini bozmamaya çalışıyorum, onlar da bana bu konuda yardımcı oluyorlar. Deniz'i her sabah babası bırakıyordu, şimdi ben bırakmaya çalışıyorum. Leyla'yı ben bırakıyordum, ben bırakmaya çalışıyorum hala. Gün sayarken buluyorum kendimi ve büyük kızımı da. Onun gün saymaması gerekiyor. 24 Haziran'ı bekliyorum. Deniz ve Leyla'nın haberi yok 24 Haziran'dan. Geleceğe doğru gün saymaya kalkışmak istemedim. Sadece babalarını görecekları açık görüşleri sayıyoruz, onun dışında istemedim çünkü umduğum bir sonuç çıkmazsa bunu onlara nasıl anlatacağımı bilmiyorum. Havada kapkaranlık bir sis var, onun içinde dolaşıyoruz.

Yiğit şu an tek başına, tecritte. Anladığım kadariyle 9 metrekaare bir odası var, içinde banyosu tuvaleti var. Küçük bir terası var ama çok yüksek duvarlarla ve tellerle kaplı bir teras. Kışın güneşi göremediğini söylüyordu ama şimdiki mektuplarında artık yavaş yavaş güneşi gördüğünü söylemiş. Hatta [terasın] bir ucunda öğleden sonraya kadar sürekli güneşin olduğu bir yer varmış ve orada durup, orada kitap okuyormuş.

Şeyi biliyorum, çıkacak, bunun çok büyük bir yanlış anlaşılma olduğu anlaşılacak ve orada geçirdiği zaman öyle kalacak. Bu hatanın bir sorumlusu olmayacak. Bunu hiç anlayamayacak olmak çok acı veriyor.

SİZ DE YİĞİT'E MEKTUP YAZARAK VE ACIL EYLEM İMZA KAMPANYAMIZA KATILARAK DAYANIŞMA GÖSTEREBİLİRSİNİZ.

YİĞİT'İN ADRESİ
Silivri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
F tipi 9 numaralı C Blok 8. Koridor A oda No: 60
İSTANBUL

Acil eylem kampanyası için link:
bit.ly/SivilToplumAE

YİĞİT AKSAKOĞLU'NUN CEZAEVİNDEKİ 150. GÜNÜNDE YAZDIĞI MEKTUPTAN

Hiç hukuktan anlamayan ama basit sebep sonuç ilişkisi kurabilen herkesin bu metni okuduktan sonra aklında tek bir soru kalıyor; tüm bu olaylar dizisini, bu insanlar nasıl hayata geçirmiş?

657 sayfanın 100 sayfasında Türkiye çapında gerçekleşen ve müşterilere yönelik suçlardan da bahsediliyor. Bunlardan çoğu mala zarar, yağma ve yaralama. Benimle ilgili en net suçlama ise www.siddetsizeylem.org alan adını satın almış olmam. Bu sitede yayınladığım herhangi bir şey değil. Çünkü bir yayın yapmadım. Ama bu 657 sayfada şiddetsiz eylemin 198 yolu gayet iyi açıklanmış. Alan adı satın alarak nasıl bir suç işlediğimin delili yok. Benim ve diğerlerinin mala zarar, yağma ve yaralanmayla ilişkisi konusunda bir delil yok. Ama birkaç şiddetsiz eylem örneğinden bahsettiğim bir konuşma tarih verilmeyerek tekrar tekrar kullanılıyor ve sanki olayların öncesinde bahsetmişim algısı yaratılıyor. Tabii ki bu eylemlerin benimle ilişkisi konusunda da tek bir delil yok.

Gerçeklerden ve mantıktan bu kadar uzak bir hukuki sürecin benimle, diğer 15 kişiyle ya da Gezi olaylarıyla ilgili olmadığını düşünüyorum. 657 sayfalık bu metin ve yaşadığımız sürecin Türkiye'de hukuka olan toplumsal güvenle ilgili olduğuna inanıyorum. Piyangodan insanlara aylarca tecrit altında tutukluluk çıkması ve tutarlılık ve somut deliller sunma kaygısı taşımayan metinlerle ağırlaştırılmış müebbet istenmesinin benim gibi başkaları tarafından da endişeyle izlendiğini düşünüyorum.

**“UZUN UZUN GÖKDELENİ
YAPARSIN, HAVANIN AKIŞINI
BOZARSIN”**

ÖNCE İKLİM SONRA OKUL!

BERİL ESKİ — UAÖ Türkiye Basın Koordinatörü
FATİH EKİNCİ — UAÖ Türkiye Online Kaynak Geliştirme ve İ.T. Sorumlusu

Uluslararası Af Örgütü olarak, gençlerin iklim değişikliğine karşı 15 Mart Cuma günü düzenledikleri küresel okul boykotuyla dayanışma içindeyiz!

İsveçli Greta Thunberg'in Cuma günleri okul yerine Parlamento'ya giderek iklim değişikliğini protesto etmesi, bir kartopu gibi ilerledi ve dünyanın dört bir yanındaki öğrenciler, Greta'ya destek vermek için okul boykotuna başladı. 15 Mart'ta düzenlenen küresel okul boykotuna 112 ülkeden milyonlarca öğrenci destek verdi. Gençler, geleceklerini ellerine almak için harekete geçti.

Türkiye'de de 11 yaşındaki iklim aktivisti Atlas Sarrafoğlu'nun çağrısıyla onlarca çocuk 15 Mart'ta İstanbul'daki Bebek Parkı'nda buluştu. Greta'dan ilham alan ve bu hareketi Türkiye'ye taşımak isteyen Atlas, "Neden ben yapmayayım" diyerek kolları sıvadı ve sosyal medya üzerinden aktivizme başladı. Ailesinin, arkadaşlarının, öğretmenlerinin ve akrabalarının desteğiyle cesaretlenen Atlas, 15 Mart boykotunu organize etti.

'KAÇABİLECEĞİMİZ BAŞKA BİR GEZEĞEN YOK'

15 Mart'ta Bebek'teki protestoda görüştüğümüz Atlas, "Eğer bu dünyayı böyle kullanırsak ve 12 yıl içinde hiçbir şey yapmazsak, artık geri dönüşü olmayacak ve kaçabileceğimiz başka bir gezegen de yok. Gelecekte böyle devam ederse okula zaten gidemeyeceğiz. Bu yüzden buradayım" dedi. Atlas, büyüklere de bir mesaj verdi:

"Değişim istesenez de istemesenez de, beğensenez de beğenmesenez de başladı. Bunda bize yardım ederseniz çok mutlu oluruz ve daha kolayca başarabiliriz."

KAAN: DÜNYAMIZ ÇOK ÖNEMLİ!

Dünyanın ne kadar önemli olduğunu anlatmaya çalışıyorum. Dünyamız çok önemli, lütfen zarar vermeyin. Hava kirliliği ve deniz kirliliği yüzünden dünya zarar görüyor.

İLYA ADA: BİR GELECEĞİM OLSUN, SONRA OKULA GİDERİM

Kaloriferler iklimimizi değiştiriyor. Oradan çıkan gazlar atmosferimizden dışarı çıkamadığı için havalar daha çok ısınıyor. Bunun yerine ısı yalıtımı yapılabilir. Pankartım bunun gibi şeylerden bahsediyor. Dünyamız zaten bu şekilde yok oluyor, okulu ne yapayım ben? Bir geleceğimin olmasını sağlayayım, ondan sonra okula giderim. Dünya bir çiçek gibidir. Dünyaya iyi bakmazsak solabilir.

ECE: DENİZ KİRLİLİĞİNİ ÇOK FAZLA HİSSEDİYORUZ

Büyükada'da yaşıyorum. Güzel ama hava kirliliğini hissetmesek de deniz kirliliğini çok fazla hissediyoruz. İnsanlar uzun uzun gökdelenler yapıyorlar küçük binaları yıkıp ve böylece havanın akışı bozuluyor. Okula gidemediğime üzüldüm ama iklim değişikliğinden daha önemli değil.

GÜNEY: TÜM İNSANLARIN ALGISINI DEĞİŞTİRMESİ LAZIM

İklim değişikliği tüm dünya için bir felaket. Tüm insanların algısını değiştirmesi lazım ve değişim için mücadele etmesi lazım. Bunu savunuyoruz. Bu felaketin önüne geçmek için hep birlikte hareket etmeliyiz. Birlikten kuvvet doğar gerçekten.

SAMRA: HARRY POTTER GELMEYECEK, İŞ BAŞA DÜŞTÜ!

Harry Potter iklim değişikliğini durdurmuyacak. Siyasetçiler de durdurmuyor. O yüzden biz durduralıyız. Benim yaşadığım yerde sıcaklıklar 45 dereceye kadar çıktı, üç kere başıma güneş geçti. Bu kış da iki ay neredeyse aralıksız yağmur yağdı. Eğer gelecek olmayacaksa gelecek için niye okula gidiyoruz?

BOĞAZIÇI'NDEN ODTÜ'YE UZANAN GÖKKUŞAĞI

FIRAT DOĞAN

UAÖ Türkiye Sosyal Medya ve Dijital İletişim Sorumlusu

Geçtiğimiz yıllar içerisinde Türkiye’de sivil topluma, ifade ve barışçıl toplanma özgürlüklerine getirilen pek çok kısıtlamadan etkilenen bir alan da LGBTİ+ hakları ve aktivistleri oldu. 2015 yılında dini hassasiyetler gösterilerek, yıllardır barışçıl şekilde gerçekleşen İstanbul Onur Yürüyüşü’nün engellenmesi ile başlayan süreç, 2017 yılında OHAL dönemi içerisinde Ankara Valiliği’nin şehirdeki tüm LGBTİ+ temalı etkinliklere süresiz yasak getirmesiyle devam etti. 2018 yılında OHAL resmi olarak sona ermesine rağmen Ankara’daki hukuka aykırı genel yasak kaldırılmadı, İstanbul’da Onur Yürüyüşü’ne yönelik engellemeler de devam etti.

Kamusal alanda barışçıl şekilde bir arada var olmanın engellendiği ve LGBTİ+’lar için birçok ‘güvenli alan’ın kısıtlandığı bu süreçte sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları ve bir araya gelen aktivistler, LGBTİ+’ların her yerde, evimizde, iş yerinde, okullarda olduğunu bizlere hatırlatmaya devam etti.

Nisan ayının ortasında, havalarda tüm coşkusu ile yaşanabilecek bir onur yürüyüşü düzenleyebileceğimiz kadar ısınmamışken, Boğaziçi Üniversite’sinde, LGBTİ+ Çalışmaları Kulübü’nün kampüs içerisinde gerçekleştirdiği onur yürüyüşüne katıldık ve öğrencilerle bir aradaydık.

“Yasalara rağmen bizleri sokaklardan, caddelerden, meydanlardan, hayattan uzaklaştıramayacaksınız. Altını bir kez daha çizmek istiyoruz ki bizler şehrin ve bu okulun bir yerinde değil her yerindeyiz, bir gün değil her gün sesimiz çıksın istiyoruz.”

Onur Yürüyüşü sonunda okunan basın açıklamasından.

Bu yıl yedincisi gerçekleşen yürüyüş öncesinde bir grup öğrenci ile kampüs girişine giderken yaptığımız kısa konuşmada, son zamanlarda yaşanan hak kısıtlamaları ve ihlallerden konuştuk. Öğrenciler, okul yönetiminin prosedürel zorluklarından bahsettiler. Yürüyüşü organize etme sürecinde her konunun çok detaylı bir kontrolden geçirildiğini, hemen hemen tüm kulüp faaliyetlerinde mevcut olan sistemin kendilerine destek olmaktan uzak olduğunu söylediler. Bu durum öğrencilerin kulüp faaliyetlerini istedikleri şekilde duyurularına engel olabiliyor ve Onur Yürüyüşü sürecinde olduğu gibi ne slogan atılacağından, ellerinde taşıyacakları dövizlere kadar müdahale edilebilmesine yol açabiliyor.

Boğaziçi Üniversitesi içerisinde 2009 yıllarında aktif olan Lubunya¹’dan, LGBTİ+ Çalışmaları Kulübü’ne giden süreç hakkında konuşmaya başladığımızda ise Türkiye’de çok fazla üniversitede karşılaşmadığımız, sevindirici bir porte karşımıza çıkıyor. Tüyük yazmanın zorluklarından yakınılsa da, Boğaziçi Üniversitesi LGBTİ+ Çalışmaları Kulübü, 2017 yılında beri üniversite içerisinde resmi bir kulüp olarak faaliyetlerini yürütüyor.

Saat 18:30 olurken Güney Kampüs’ün girişine varıyoruz ve bizi yaklaşık 100 öğrenci karşılıyor. Yürüyüş boyunca en önde taşınacak pankartta ise Ankara’da 2017 yılında başlayan genel LGBTİ+ temalı etkinlik yasağından nasibini alan ve yasaklanan ODTÜ LGBTİ+ Dayanışması’na bir mesaj var: “Ankara’ya yasak dediniz, biz de ODTÜ Onur Yürüyüşü’nü her yere taşıdık.”

Kampüs içinde ya da kampüs dışında, herhangi bir kamusal alanda insanların barışçıl şekilde bir araya gelmesinin önündeki engeller, Boğaziçi Üniversitesi LGBTİ+ Çalışmaları Kulübü öğrencilerini bir başka üniversite için harekete geçmekten vazgeçmedi. Nitekim Boğaziçi Üniversitesi’ndeki Onur Yürüyüşü’nün üzerinden birkaç gün geçtikten sonra, Ankara’daki genel yasak kaldırıldı. 2 yıla yakın süredir başta Ankara’da faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının çabası ile ilerletilen yasal sürecin sonunda Ankara Bölge İdare Mahkemesi, LGBTİ+ temalı etkinliklere uygulanan genel yasağın hukuka aykırı olduğuna karar verdi. Böylece Ankara’ya gökkuşağının yeniden uzanmasının önündeki engel kalkmış oldu.

10 Mayıs’ta gerçekleşmesi beklenen ODTÜ Onur Yürüyüşü’nün herhangi bir engellemeye uğramaksızın barışçıl şekilde gerçekleşmesi için hepimizin umudu yüksek. Olağanüstü Hal Temmuz 2018’de sona erdiği halde, barışçıl toplanma hakkına getirilen sınırlandırmaların birçoğu halen yürürlükte. Uluslararası Af Örgütü olarak yetkililere, Ankara’daki yasağa benzeyen diğer yetkililere ve hukuka aykırı olan tüm yasakları kaldırma çağrısında bulunuyoruz.

1. Geçmiş yıllarda Boğaziçi Üniversitesi içerisinde faaliyet gösteren LGBTİ+ öğrenci kulübünün ismi. Eşcinsel sokak dilinde feminen eşcinsel erkek.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ'NDE AKTİVİZM VE AKTİVİST OLMAK

GÖKSU ÖZAHİSHALI

UAÖ Türkiye Kampanyalar Sorumlusu

Çoğu Uluslararası Af Örgütü yerel grubu, ilk toplantıda kuruluş hikayesini dinleyerek harekete adım atar. Kurumun kuruluş hikayesi, gelenekselleşen aktivizmin ve kitle hareketinin ne denli önemli olduğunu ortaya koymak için harika bir araçtır. Kısaca hatırlatmak gerekirse, kuruculardan Peter Benenson Portekiz'de özgürlük kelimesi şerefine kadeh kaldıran iki öğrencinin tutuklanmasını okuduğu bir haberden çok etkilenir. 1961 yılında, The Observer gazetesine "Unutulmuş Mahkumlar" adlı bir makale kaleme alır. Gazete okuyucularına herhangi bir zaman gazeteyi açtıklarında herhangi bir yerde herhangi birinin düşünceleri ve inançları yüzünden hapsedildiğini veya işkenceye uğradığını bir haberi görebileceklerini yazan Benenson, onları bu mahkumlar için mektup yazmaya çağırır. Benenson'ın bu çağırısı o kadar çok ses getirir ki, dünyanın birçok yerinde siyasi suçlular için mektup yazma grupları kurulur. Gerisi ise, bu hareketin gücünü korumak ve arttırmak için dernekleşmesidir.

Aktivizm el kitabımızda da belirttiğimiz gibi: "Uluslararası Af Örgütü, herkesin İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde belirtilen insan haklarına erişebildiği bir dünya için çalışan insanların oluşturduğu küresel bir harekettir. Her insan hakkı ihlalinin bütün insanların sorunu olduğunu savunuyoruz; araştırmalarımız doğrultusunda hak ihlallerini engellemek ve sonlandırmak için eyleme geçiyoruz."

Kitlesel harekette bu kadar güçlü olan küresel bir kurumun parçası olarak, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi de aktivizme ve aktivistlerine aynı önemi ve özeni gösteriyor. 2004 ila 2011 yılları arasında sekiz aktif aktivist grubu bulunan Türkiye Şubesi'nde geçtiğimiz yıllarda gruplar zayıflamıştı. Ancak tekrar bir araya gelerek canlanan ve hareketlenen yerel gruplarımız, özellikle küresel kampanyalarımız için etkili aktivizm faaliyetlerinde bulunuyor.

AKTİF OLAN YEREL GRUPLARIMIZ

ANKARA

Kurulduğundan beri düzenli şekilde faaliyetlerine devam Ankara Aktivist Grubumuz, aktif 15 kişiden oluşuyor. Yapılan aktiviteye göre katılımcı sayısı artsa da 15 kişi düzenli olarak toplantılara katılım sağlıyor. İki eş koordinatörün kolaylaştırıcılığında buluşan aktivistlerimiz, kendi gündemlerini belirleyerek hangi konularda hangi seviyede katkı yapabileceklerini konuşuyor ve daha sonrasında ofis ile iletişimde olarak harekete geçiyor.

Yakın zamanda yaptıkları işlere örnek olarak 8 Mart Dünya Kadınlar Günü için inisiyatif aldıkları video gösterilebilir. Ofise fikirlerini ileten aktivistlerimiz, ofis çalışanlarını da konu ile heyecanlandırdı ve videoya katkı yapmalarını sağladı. Daha sonra videonun son düzenlemelerini yapan arkadaşlar, 8 Mart için sesimizin güçlü bir şekilde çıkması için hep beraber çalıştı ve ortaya harika bir video çıkardı.

İstanbul:

Türkiye Şubesi'nin ilk yıllarında semt semt tema tema gruplara ayrılan İstanbul aktivistlerimiz, uzun bir aradan sonra eski ihtişamlı günlerine dönmek ve daha iyisini yapmak için bir araya gelmeye başladı. 2019 yılının ilk aylarından beri aktif olan grup, şimdiye kadar 4 tanışma toplantısı gerçekleştirdi. Her toplantıda yeni aktivistleri bünyesine katarak güçlendi ve büyümeye devam ediyor. Aktif olarak 10 ile 15 katılımcının olduğu grup çeşitli konularda tepkilerini eylemliliğe döktü.

Özellikle yeni katılımcıları düşünerek hareket etmeyi tercih eden aktivistlerimiz, aktivizm defterleri ve araçları hazırlamamız için bize önyak oldu. Böylece, kendilerini ve faaliyetlerini anlatırken kullanabilecekleri yeni araçlar ile daha çok katılımcıyı toplantılarında görmeyi hedefliyor.

DİYARBAKIR

Diyarbakır Aktivist Grubumuz da yıllara meydan okuyan üyelerimizden oluşuyor. Yakın zamanda büyümesini planladığımız yerel grup, birçok zorluğa ve imkan kısıtlılığına rağmen motivasyonunu kaybetmeden insan hakları ihlalleri için toplanıyor ve seslerini yükseltiyor. Dönem dönem ofisteki yoğunluklardan ve mesafe fazlalığından bir araya gelmekte yetersiz kalsak da mümkün olan her yolla iletişimimizi sürdürüyoruz. Ayrıca Mayıs ayında düzenlenecek büyük tanışma toplantısı ve İnsan

Hakları Eğitimi ile de bağlarımızı daha da güçlendireceğiz.

Diyarbakır Grubu, Mayıs ayı içerisinde İranlı insan hakları avukatı Nesrin Sütude'nin haksız yere tutuklanması ve kırbaç cezasına çarptırılmasına dikkat çekmek için bir araya gelecek. Sütude'nin tutuklanışının 300. gününde Kadıköy Süreyya Operası önünde basın açıklaması okuyan İstanbul Aktivist Grubumuz gibi, Diyarbakır Grubu da sadece barışçıl faaliyetler yürüttüğü için cezalandırılan Sütude için İran'a çağrıda bulunacak.

ESKİŞEHİR

Uzun zaman ardından ilk defa 26 Nisan'da Eskişehir Aktivist Grup toplantısı gerçekleşti. Eskişehir'deki üyelerimiz ve Uluslararası Af Örgütü'nü merak eden, neymiş bu aktivist grup diyen yeni katılımcılarla gerçekleşen tanışma toplantısı Eskişehir Aktivist Grubu için ilk adım oldu. Toplantıdaki motivasyon bizi bundan sonra Eskişehir Grubu'nun aktif olarak faaliyetlerini sürdüreceğine ve dünyanın her yerinde yaşanan insan hakları ihlalleri için bizimle çalışacağına ikna etti.

İlk aktivite olarak da, Genel Üye Toplantısı için bir araya gelen üyelerimiz, çalışanlarımız ve Yönetim Kurulu üyelerimizle beraber dünyada İnsan Hakları Savunucularının yaşadıkları baskılara dikkat çektiler.

GELECEK PLANLARIMIZ

Uluslararası Af Örgütü'nü küreselde incelediğimizde bir ülke içinde yüzden fazla yerel grubun olduğunu, aynı anda 60 grubun aynı eylemi ülkenin farklı yerlerinde gerçekleştirebildiğini görüyoruz. Türkiye gibi potansiyelin yüksek olduğu bir coğrafyada da bu hedeflere ulaşmak oldukça gerçekçi. Bunun için hep beraber çaba göstereceğimiz, insan hakkı ihlallerine dur demek için bir araya geleceğimiz aktivistlerimizi bekliyoruz.

Sürdürülebilir, tarafsız, bağımsız ve Uluslararası Af Örgütü'nün ilkeleriyle uyumlu aktivizm faaliyetlerine katkı sağlamak ya da bulunduğunuz şehirde inisiyatif almak isterseniz, bizimle aktivizm@amnesty.org.tr adresinden iletişime geçebilirsiniz.

DAVA GÖZLEM PROGRAMI ALTINDA TAKİP ETTİĞİMİZ DAVALARDA NELER OLDU?

DUYGU TÜREMEZ UAÖ Türkiye Dava Gözlem Program Sorumlusu

AMASYA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ DAVASI

Amasya Üniversitesi'nde okuyan beş öğrenci hakkında, TMK Madde 7/2'de düzenlenen "Terör Örgütü Propagandası Yapmak" suçu kapsamında hazırlanan iddianamede öğrencilerin sosyal medya paylaşımları ve beğendikleri sayfalar gerekçe gösterilerek cezalandırılmaları talep edilmişti. Davanın 15 Ocak 2019 günü görülen ikinci duruşmasında tüm öğrencilerin beraatına karar verildi.

BERKİN ELVAN DAVASI

Berkin Elvan davasının 23 Ocak'ta görülen onuncu duruşmasında olay günü görevli olan polisler tanık sıfatıyla dinlendi. Berkin Elvan avukatları, aynı gün dosyaya sunulan bilirkişi raporunda Berkin Elvan'ın ölümüne neden olan ateşlemenin havaya yapılmadığını, yerden de sekmediğini, Berkin Elvan'ın 2. zetçinin silahıyla vurulduğunun açık şekilde belirtildiğini ve 2. zetçinin sanık F.D. olduğunu aktardı. Davanın 27 Şubat günü görülen onbirinci duruşmasında ise tanık beyanlarının dinlenmesine devam edildi ve duruşma sonunda Mahkeme olay yerinde keşif yapılmasına karar verdi. Bir sonraki duruşma 8 Mayıs 2019 günü görülecek.

FİNCANCI, ÖNDEROĞLU VE NESİN DAVASI

Davanın 28 Ocak 2019 günü görülen sekizinci duruşmasında Savcılık makamı mütalaasını açıkladı ve tüm sanıkların "terör örgütü propagandası yapmak", "suç işlemeye tahrik", "suçu ve suçluyu övme" suçlamalarıyla cezalandırılmalarını talep etti.

15 Nisan 2019 günü görülen dokuzuncu duruşmada ise Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) Türkiye Temsilcisi Erol Önderoğlu

esas hakkındaki savunmasını sundu. Diğer savunmaların dinlenmesi için duruşma 17 Temmuz 2019 gününe ertelendi.

NURCAN BAYSAL DAVASI

Nurcan Baysal hakkında sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek "Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik Etme" suçu kapsamında açılan davanın 3. duruşması 14 Şubat günü görüldü. Duruşmada hakim izinli olduğu için herhangi bir işlem yapılamadı. 22 Şubat'ta görülen duruşmada Mahkeme, Nurcan Baysal'ın beraatına karar verdi.

HANİFİ BARIŞ DAVASI

Davanın 3. duruşması 12 Şubat günü görüldü. Duruşma sonunda Mahkeme, Barış'ın 1 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verdi. Mahkeme kararında, Hanifi Barış'ın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkum olmaması, suç nedeniyle kamusal nitelikte maddi bir zararın bulunmaması, kişiliği ve duruşmalardaki tutum ve davranışlardan bir daha suç işlemeyeceği yönünde olumlu kanaat oluştuğu gerekçeleriyle hükmün açıklanmasını geri bıraktı.

3. HAVALIMANI İŞÇİLERİ DAVASI

Davanın ikinci duruşması 20 Mart 2019 günü görüldü. Duruşmada, davanın açılmasından

sonraki tarihte hazırlanan ve dava ile birleştirilen ikinci iddianamede yer alan sanıkların ilk savunmaları alındı. Bu sırada avukatların talebiyle tüm sanıklara sorulan soru üzerine, işçilerin hepsi kolluktaki ifadeleri sırasında avukat huzurunda savunma yapma haklarının kendilerine hatırlatılmadığını, baskı ve şiddet gördüklerini ve avukatlar ile görüştürülmediklerini beyan etti. Mahkeme, ara kararında imza karşılığı adli kontrol ve yurtdışı çıkış yasaklarının kaldırılmasına karar verdi. Bir sonraki duruşma 26 Haziran 2019 günü görülecek.

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ DAVASI

Davanın üçüncü duruşması 19 Mart 2019 günü görüldü. Sanık avukatları duruşmada hazır edilen tanığın dinlenmesini talep ettiler. Savcılık ara mütalaasında dijital materyallerin iadesi ve tanık dinletme taleplerinin her ikisinin de reddi yönünde görüş bildirdi. Mahkeme de ara kararında, dijital materyallerin iadesinin bu aşama itibarıyla reddine ve tanık dinletme talebinin esasa bir etkisinin bulunmadığını gerekçe göstererek reddine karar verdi. Bir sonraki duruşma 16 Temmuz 2019 günü görülecek.

LUCIEN BEGAULT
UAÖ Teknoloji Ekibi

OTOMATİKLEŞTİRİLMİŞ TEKNOLOJİLER VE KALE AVRUPASI'NIN GELECEĞİ

Ekim 2018'de Avrupa Birliği (AB), yeni bir otomatikleştirilmiş sınır kontrolü sistemini finanse ettiğini ve sistemin pilot uygulamasının Macaristan, Yunanistan ve Letonya'da yapılacağını duyurdu. iBorderCtrl olarak adlandırılan proje, sınırı geçmek isteyen insanları sorgulamak için yapay zekayla yalan tespiti yapan bir sanal sınır koruma görevlisi sistemi kullanıyor. Sistem tarafından sorulara dürüst cevap verdiği farz edilen kişilere sınırı geçmelerini sağlayan bir kod verilirken, o kadar şanslı olmayanlara daha ayrıntılı sorgulama için gerçek sınır korumalarına yönlendiriliyor. iBorderCtrl, yasadışı göçü engelleme amacıyla AB sınırlarını otomatikleştirmeye çalışan çok sayıda projeden sadece biri. Avrupa'daki bu yeni eğilim, insan hakları konusunda ciddi kaygılara yol açıyor. iBorderCtrl teknolojisi, son derece tartışmalı bir disiplin olan "duygu tanıma bilimi"ne dayanıyor. Duygu tanıma tekniği, insanların yüzünün incelenmesiyle kişilikleri ve duygularıyla ilgili gerçeklerin ortaya çıkarılabileceğini iddia ediyor. Tekniği savunular, duyguların "değişmez ve evrensel olduğunu, herkeste aynı olduğunu ve kültürel bağlam her ne olursa olsun gözlemlenebilen biyolojik mekanizmalarda görünür olduğunu" öne sürüyor. iBorderCtrl, yapay zekaya dayalı yüz tanıma sisteminin insanların hislerini okuyabileceğini varsayan bu mantığa göre geliştirildi. Fakat defalarca kanıtlandığı üzere, yapay zekâ tabanlı yüz tanıma sistemleri, eğitilmeleri sırasında kullanılan verilerdeki önyargılar nedeniyle doğal olarak önyargılıdır. Projede öne sürülen "Gerçek görevlilerin öznel denetimini ve iş yükünü azaltma ve otomatikleştirilmiş araçlarla nesnel denetimi artırma" iddiaları kesinlikle yanıltıcıdır. Ayrıca, heyeteki araştırmacılar, duygu tanıma tekniğinin detaylı tetkiklere dayanmadığını ve tehlikeli şekilde sorumsuzca uygulandığını gösterdiler. iBorderCtrl, bu duruma yerinde bir örnektir. Proje, sınır geçişine izin vermeme kararlarında daima 'gerçek sınır görevlilerinin' rol oynadığını

ve bu gibi durumlarda yalnızca yapay zekanın yaptığı değerlendirmelerle sonuçlanmayacağı vurgulasa da böyle bir güvence uygulamada mümkün değil. Amsterdam Vrije Üniversitesine bağlı Amsterdam Göç ve Mülteci Hukuku Merkezinde Kıdemli Araştırmacı Evelien Brouwer, konuya dair şu değerlendirmede bulundu: "Çok sayıda kişinin sınırı geçmek istediği, gerekli eğitimi almış personelin sayısının yeterli olmayabileceği ve siyasal gerçekliği kısıtlayıcı sınır politikaları uygulanması için baskı oluşturduğu bir durumdan söz ediyoruz. Böyle bir durumda, kararların yapay zeka sisteminin yargılarına göre alınma riski oldukça yüksek. Gerçekte, konunun öznel, veri koruma denetmenleri ve mahkemelerin, sınır geçişine izin vermeme yönündeki bir kararın otomatikleştirilmiş karar alma sistemiyle alınıp alınmadığını sınımları son derece zor olacaktır." Söz konusu teknolojinin geliştirilme sürecinde şeffaflığın olmaması, yapay zekayla sıklıkla ilişkilendirilen "kara kutu" problemini akıllara getiriyor. Sınır görevlileri, anlamadıkları bir teknolojiye itimat etmek zorunda kalacak ve sınırı geçmek isteyen insanlardan ise şeffaf olmayan ve hesap verebilirliği düşük bir sisteme güvenmeleri beklenenecek. Önemli başka bir noktaysa; iBorderCtrl, teknolojiyle sınır denetimi yeterliliğini geliştirmek isteyen AB'de çok daha kapsamlı bir eğilimin varlığına işaret ediyor. On yıllardır sınırlarını tahkim etmeye ve askerleştirmeye yatırım yapan AB, kimilerinin 'Kale Avrupası' olarak adlandırdığı yapıyı inşa etmeye çalışıyor. 2015'te Avrupa'ya sığınmak isteyen insanların sayısındaki artış karşısında geleneksel sınır güvenliği sistemlerine yapılan yatırımlar da artırılırken, yapay zekaya ve büyük veriye yönelik artan ilgi 'akıllı sınır' olarak adlandırılan otomatikleştirilmiş sınır güvenliği çözümlerinin türemesiyle sonuçlandı. İnsan hakları ihlallerini ağırlaştıracak projeler üzerinde çalışılıyor. Örneğin, pilot aşamasında olan ROBORDER projesini ele alalım. Proje, başka yerlerin yanı

sıra Yunanistan'ın Kos adasında ve Bulgaristan-Sırbistan kara sınırında test ediliyor; "hava, su üstü, su altı ve kara araçları da dahil olmak üzere hem tek başına hem de sürü halinde işlev görme yeteneğine sahip insansız mobil robotların müşterek çalışan bir ağına parçaları olarak, çok kipli sensörlerle birleşmesi" sayesinde mevcut sınır denetimi zorluklarına sözde çözümler öneriyor. Bu da AB'nin hava, kara ve deniz sınırlarının sürü halindeki robotlarla denetleneneceği; bu robotların bir yandan yetkililere sınırlardaki faaliyetlere ilişkin uyarılar gönderirken, diğer yandan da sınırlarda yaşanan durumlara dair hızlı ve öngörülebilir bir genel bakış sağlamak amacıyla ciddi miktarlarda veri toplayacağı anlamına geliyor. Toplanan veriler, sınır güvenliğinin kaynakları belirlenen alanlarda toplamasını mümkün kılacak şekilde öngörücü bir güvenlik sistemi yaratıyor. Buna benzer öngörü yeterlilikleri hem şimdiki zamanda hem de gelecekte güvenliği ve gözetimi artırarak, tespit ve takip yeterliliklerini de devamlı olarak geliştiriyor. Böylece, ROBORDER gibi sistemler, Kale Avrupası'nın yarattığı insan hakları ihlallerini ağırlaştırma tehlikesi taşıyor. Sınırları güvenli hale getirmek için insansız otonom sistemlerin kullanılması, robotların yalnızca sensörlerle değil, öldürücü özelliklerle donatılmasına yol açabilir. Bulgaristan devletine ait Prono isimli şirket Frontex'e "nitelikli personelin devamlı gözetimine gerek kalmaksızın suçlular üzerinde kontrol edilmesi mümkün öldürücü etki yaratabilecek" bir sınır güvenliği sisteminin geliştirildiğini yazdı. Sınırların halihazırda büyük ölçüde askerleştirildiği göz önünde bulundurulursa, sınırlara otomatikleştirilmiş silah sistemlerinin kurulması o kadar da uzak bir ihtimal olmayabilir. Sonuç olarak, AB sınır güvenliği sistemlerinin otomatikleştirilmesi gibi yeni teknolojilerin kullanımı, insan haklarıyla ilgili çeşitli kaygılar yaratıyor. Sınır politikalarının insanlara büyük acılar ve üzüntüler yaşattığı unutulmadan, AB sınır güvenliğini yeniden şekillendiren teknolojik değişikliklerin gelecekte yol açacağı sonuçların derhal ele alınması lazım.

İNSAN HAKLARI EĞİTİM FAALİYETLERİ

MEHMET ONUR YILMAZ - UAÖ Türkiye İnsan Hakları Eğitimi Program Koordinatörü
VOLKAN GÖRENDAĞ - UAÖ Türkiye İnsan Hakları Eğitimi Program Koordinatörü

İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ (İHE) NEDİR?

İnsan hakları eğitimi, evrensel olarak tanınan insan hakları ilkelerine uyan bilgi, beceri ve tutumları teşvik etme yoluyla birey, grup ve toplumları güçlendirmeyi hedefleyen planlanmış ve katılımcı bir çalışmadır.

İnsan hakları eğitimi, orta ila uzun vadeli bir süreç olarak, kişilerin algısal, duygusal ve tutumsal taraflarını insan haklarıyla ilişkili olarak geliştirmek ve birleştirmeyi amaçlar.

İnsan hakları eğitimlerinin hedefi, katılımcıların insan haklarının ne olduğunu, neden korumaları gerektiğini ve bunu nasıl yapacağını öğrenmeleridir. Böylece, insan haklarını günlük yaşamlarında ve dahi profesyonel yaşamlarında koruyabilmeleri ve haklarını talep etmeleri konusunda güçlenmiş olurlar.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ TÜRKİYE ŞUBESİ İHE ÇALIŞMALARI

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, 2004 yılından bu yana farklı hedef gruplarına yönelik insan hakları eğitimi programları uygulamaktadır. Farklı meslek gruplarına yönelik tematik eğitim programlarının yanı sıra herkesin katılımına açık, temel kavramların tartışıldığı temel insan hakları eğitimi programı uygulanmaktadır. Eğitim programı kapsamında insan haklarının temel kavramları, insan onuru, insanın değeri, etik, insan haklarının korunması için oluşturulmuş ulusal ve uluslararası mekanizmalar, ayrımcılıkla mücadele gibi konular ele alınır.

2019 yılı itibarı ile insan hakları eğitimi programı kapasitesini arttıran Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, temel insan hakları eğitimi programlarını arttırarak;

- UAÖ üyeleri, aktivistleri, destekçileri, çalışanları ve yöneticilerinin
- Sivil toplum örgütlerinin üye, çalışan ve yöneticilerinin
- Kamu kurumları, Belediyeler ve Meslek örgütlerinin üye, çalışan ve yöneticilerinin insan hakları konusundaki kapasitelerini arttırmayı hedeflemektedir.

Eğitim programlarını yaygınlaştırmak, eğitim programlarına erişimi kolaylaştırmak ve eğitim programlarına katılmak isteyenler için fırsat eşitliği sağlamak amacıyla temel insan hakları eğitimleri sayısını arttırıyor. 2019 yılının ilk 4 ayında Ankara, İstanbul, Kocaeli ve Eskişehir'de bu kapsamda eğitimler düzenlenmiş eğitimlere 128'i kadın 84'ü erkek olmak üzere toplam 212 kişi katılmıştır.

İHE İLE İLGİLİ SIKÇA SORULAN SORULAR

Eğitime katılım ücretli mi?

Hayır, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesinin düzenlediği tüm faaliyetler gibi insan hakları eğitimleri de ücretsizdir.

Eğitime şehir dışından katılınca masraflar karşılır mı?

Şehir dışından katılımcıların masraflarını karşılamak oldukça yüksek maliyetler ortaya çıkarmakta ve kısıtlı bütçe ile yürütülen bu çalışmaları olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle kişileri eğitime götürmek yerine eğitimcileri talep olan farklı şehirlere götürerek daha fazla kişinin eğitim almasını sağlamak önceliğimizdir.

Eğitimlerin nerede ve ne zaman yapılacağına nasıl karar veriliyor?

İHE talepleri Uluslararası Af Örgütü'ne ulaştırıldığında talep değerlendirmeye alınıp talep sahipleri ile işbirliği içerisinde uygun bir tarih belirlenerek eğitim programı netleştirilmektedir. Eğitim taleplerini ihe@amnesty.org.tr mail adresi aracılığıyla veya herhangi bir yolla Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesine ulaştırarak iletebilirsiniz.

Ben de eğitici olabilir miyim?

Uluslararası Af Örgütü'nün insan hakları eğitimlerini yaygınlaştırma hedefinin bir parçası da eğitimlerin sayısını arttırmak ve farklı şehirlerde uygulamaktır. Bu nedenle her geçen gün daha fazla eğiticie ihtiyaç duymaktayız. İHE programının bir parçası olan eğitici eğitimlerine katılarak İHE programı için eğitmen olabilirsiniz.

NE VAR NE YOK

ANKARA AKTİVİST GRUBU İÇİN İNSAN HAKLARI EĞİTİM PROGRAMI

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, Ankara'da ikamet eden üye ve destekçilerine dönük kapsamlı bir eğitim programını 9 Mart 2019 tarihinde başlattı. Yoğun ilgiyle karşılanan eğitim programı 3 ayrı grup için eş zamanlı eğitimlerle devam ediyor. Her eğitim grubu için 6 haftalık bir eğitim programı oluşturuldu.

Ankara 1. eğitim grubu ile 9 Mart, 16 Mart, 23 Mart ve 30 Mart tarihlerinde 4 ayrı oturum gerçekleştirildi. Oturumlara 48'i kadın, 28'i erkek toplam 76 kişi katıldı.

Ankara 2. eğitim grubu ile 16 Mart, 23 Mart ve 30 Mart tarihlerinde 4 ayrı oturum gerçekleştirildi. Oturumlara 16'sı kadın, 24'ü erkek toplam 40 kişi katıldı.

Ankara'daki üye ve destekçilerin talebi ile yeni bir eğitim grubu oluşturulup eğitim programı hazırlama çalışmaları devam ediyor.

Temel İnsan Hakları Eğitimi Programının teorik bölümden oluşan 6 haftalık 1. kurdan sonra, uygulama bölümünden oluşan 6 haftalık 2. kur eğitimleri düzenlenecektir.

Eğitime katılmak ve programla ilgili detaylı bilgi almak için ihe@amnesty.org.tr adresine yazabilirsiniz.

KOCAELİ'NDE SOSYAL HİZMET UZMANLARINA İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, sosyal hizmet uzmanlarını ayrımcılıkla mücadele ve insan haklarının temel kavramları konusunda güçlendirmek amacıyla düzenlediği eğitim programları devam ediyor. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Kocaeli Şubesi desteğiyle planlanan eğitimler sosyal hizmet uzmanları (9 Mart 2019) ve sosyal hizmet bölümü öğrencilerine (10 Mart 2019) yönelik olarak gerçekleştirildi.

Katılımcıların katkıları ile İnsan hakları temel kavramlarının tartışıldığı ilk bölümün ardından "İnsan Hakları ve Doğru Değerlendirme Sorunu" başlığında tartışmalar yürütüldü. Ayrımcılık konusunda seçilen örnek vakalarla ilgili atölye çalışmaları ile sosyal hizmet alanında çalışan uzmanların ve bölüm öğrencilerinin müdahale yöntemleri ve yaklaşımlar ele alındı.

İki günlük eğitim programına toplam 20'si kadın 6'sı erkek toplam 26 kişi katıldı.

İSTANBUL'DA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İÇİN İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, sivil toplum kuruluşlarını insan haklarının temel kavramları konusunda güçlendirmek amacıyla düzenlediği eğitim programları devam ediyor. Çağdaş Drama Derneği İstanbul Şubesi ve Ardıç Dayanışma Derneği iş birliği ile İstanbul'da bir eğitim programı gerçekleştirildi. Temel İnsan Hakları Eğitiminin 1. kur niteliğindeki tam günlük eğitim, 6 Nisan 2019 tarihinde iş birliği yapılan sivil toplum örgütlerinin üyelerine yönelik gerçekleştirildi. Eğitime 15'i kadın, 5'i erkek toplam 20 kişi katıldı.

Eğitimin 2. kurunun Mayıs ayı içinde yapılması planlanmaktadır.

ESKİŞEHİR'DE SOSYAL HİZMET UZMANLARINA İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, sosyal hizmet uzmanlarını ayrımcılıkla mücadele ve insan haklarının temel kavramları konusunda güçlendirmek amacıyla düzenlediği eğitim programları devam ediyor. 9 Nisan 2019 tarihinde Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Eskişehir Şubesi ve Tepebaşı Belediyesi iş birliğiyle Ayrımcılıkla Mücadele ve Temel İnsan Hakları Eğitimi gerçekleştirdik. Eğitim, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi'nin İnsan Hakları Eğitimci Eğitimi programı kapsamında

kazandığımız yeni eğitimcilerimizin desteğiyle gerçekleştirildi.

Eğitim Programına 19'u kadın, 6'sı erkek toplam 25 kişi katıldı.

İSTANBUL AKTİVİST GRUBU İÇİN İNSAN HAKLARI EĞİTİM PROGRAMI

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, üye ve destekçilerini insan haklarının temel kavramları ile ilgili kapasitelerini arttırmak amacıyla düzenlediği eğitim programları devam ediyor. 21 Nisan 2019 tarihinde İstanbul'da ikamet eden üye ve destekçilerinin katıldığı bir eğitim programı gerçekleştirildi.

Programda "İnsan Hakları Temel Kavramları ve Düşüncesinin Gelişimi", "İnsan Hakları ve Etik", "İnsan Hakları ve Doğru Değerlendirme Sorunu" ve "İnsan Onuru" gibi konular katılımcılarla birlikte tartışılacaktır.

Temel İnsan Hakları Eğitiminin 1. kur niteliğindeki tam günlük eğitim, 21 Nisan 2019 tarihinde üye ve destekçilerimize yönelik gerçekleştirildi. Eğitime 3'ü kadın, 12'i erkek toplam 15 kişi katıldı.

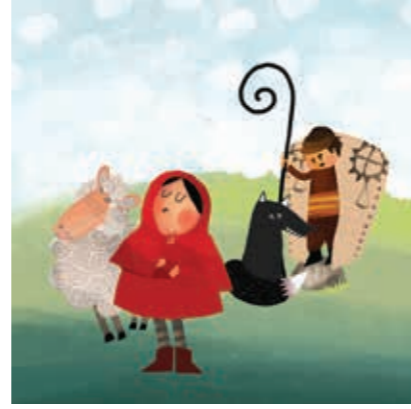
Eğitimin 2. kurunun Mayıs ayı içinde yapılması planlanmaktadır.

İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ İÇİN MAYIS AYINDA DİYARBAKIR'DAYIZ

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, insan haklarının temel kavramlarının bilinirliğini arttırmak amacıyla düzenlediği eğitim programlarına bir yenisi ile Diyarbakır'da devam ediyor. 25-26 Mayıs 2019 tarihlerinde Diyarbakır'da gerçekleştirilecek 2 günlük Temel İnsan Hakları Eğitimi Programına başvuru bit.ly/DiyarbakirIHE bağlantısından online olarak yapılmaktadır.

Başvuruların ilk günden yoğun olarak yapıldığı programa, iki gün tam zamanlı katılacak başvuru sahiplerine öncelik verilecektir.

HER YAŞTAN İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARINA İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ KART OYUNU

“Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğar. Akıl ve vicdanla donatılmışlardır. Birbirlerine kardeşçe davranmalıdırlar.”

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin bu birinci maddesi Uluslararası Af Örgütü'nün logosunda yer alan mum gibidir. Tüm çalışmalarımızda yolumuzu aydınlatan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 70. Yılı'nı kutlamak ve daha çok çocuğa ve yetişkine insan hakları evrensel kültürünün ilkelerini tanıtmak ve üzerine tartışma olanağı vermek için bir kart oyunu hazırladık.

30 çift karttan oluşan ve eş kartları bulmak üzerine kurulu bir hafıza oyunu olan oyunun amacı oynayanlara İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile ilgili genel bir bakış edindirmek ve insan hakları konusunda sahip oldukları bilgileri pekiştirmek. 8 yaş üzerindeki tüm insan hakları savunucuları için uygun olan oyun 2-8 kişi ile oynanabiliyor.

İnsan haklarının evrensel değerlerini her zaman, her yerde ve herkes için hayata geçirmek üzere yılmadan çalışan her yaştan insan hakları savunucularına armağanımızdır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi Kart Oyunu'nu Haziran ayı başından itibaren ücretsiz olarak edinebilirsiniz.

Okul ve öğretmenlere toplu gönderimler için, lütfen, bize yazın: ihe@amnesty.org.tr

DÜŞMAN - BARIŞ İÇİN BİR KİTAP

“Her savaş bir düşmanı zorunlu kılıyor: İki haki renkli asker, beyaz sayfalarda açılmış kurşun delikleri gibi görünen çukurlarda tetikte bekliyor. Sayfaları ayıran dikiş izi onları düşman kamplara bölüyor. Bir askerin iç sesinden diğerinin ne menem bir canavar olduğunu öğreniyoruz. Oysa düşmanın da bir el kitabı var. Üstelik bu el kitabı askerin el kitabına tıpatıp benziyor. Bir farkla: Orada düşman olarak resmedilen, askerin ta kendisi!”

David Cali'nin yazdığı, Serge Bloch'un resimlediği “Düşman – Barış için bir Kitap” Uluslararası Af Örgütü insan hakları eğitim programı kapsamında insan hakları evrensel kültürünün değerlerini yaygınlaştırma hedefimiz doğrultusunda Ginko Kitap ile birlikte Türkçe'ye kazandırdığımız ve bu yılın başında kitapçı raflarında yerini alan bir çocuk kitabı. Çocuk kitabı dediysek, her iyi çocuk edebiyatı eseri gibi her yaştan okura hitap eden, okuyanlara barış üzerine derinlikli bir sohbet imkanı sunan bir kitap.

“Düşman – Barış için Bir Kitap”, düşman kim, barış nedir, savaş da neyin nesi sorularına cevap arayan tüm çocuk ve yetişkinler için kitapçılarda...

Yazar: David Cali // Çizer: Serge Bloch // Çevirmen: Ceylan Ekin Işık

FEMİNİST ALFABE: A'DAN Z'YE İNSAN HAKLARI

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi'nin İnsan Hakları Eğitimi Programı kapsamında önüne koyduğu, toplumun farklı kesimlerine yönelik insan hakları eğitimleri düzenlemek ve daha çeşitli eğitim materyalleri oluşturmak hedefi doğrultusunda kız çocuklarına yönelik “Feminist Alfabe” adlı kitabı hazırladık.

Feminist alfabe A'dan Z'ye alfabenin tüm harfleriyle (Ğ dahil – çünkü bütün harfler aynı değer bakımından eşittir) eşleştirilmiş sözcükler üzerinden yetişkinlerin ve çocukların insan haklarının temel değerleri üzerine bir arada konuşmalarına olanak veren bir kitap. Hazırlıkları son aşamaya gelen Feminist Alfabe, ekinde kitabı eline alacak yetişkinlere yönelik tarif, tanım ve öneriler de içeriyor.

Feminist Alfabe'yi Haziran ayı başından itibaren ücretsiz olarak edinebilirsiniz.

Okul ve öğretmenlere toplu gönderimler için, lütfen, bize yazın: ihe@amnesty.org.tr

KADINLARIN REGL DÖNEMİNDE SAĞLIKSIZ VE TEHLİKELİ KULÜBELERDE TECRİT EDİLMESİNE SON VERİLMELİ!

Nepal'in Bajura bölgesinde, adet dönemi boyunca bir kulübede kalmaya zorlanan bir kadınla küçük yaşta iki oğlu öldü. Nepal yetkilileri, "Chhaupadi" olarak bilinen bu ayrımcı ve zararlı uygulamanın derhal sona erdirilmesi için harekete geçmelidir.

Nepal yetkilileri, daha fazla insanın ölmesini engellemek ve Chhaupadi uygulamasına son vermek için, Nepalli kadın hakları gruplarına da danışarak tasarlayacakları kapsamlı bir stratejiyi derhal uygulamalıdır. Chhaupadi'yi suç sayan mevcut yasaların etkili bir şekilde uygulanması ve etkilenen bölgelerde yaygın eğitim programlarının hayata geçirilmesi de bu stratejinin birer parçası olmalıdır.

Chhaupadi uygulaması, toplumsal cinsiyet ayrımına ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete uğramama hakkının ihlalidir. Bu haklar, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'nin de aralarında bulunduğu uluslararası insan hakları sözleşmeleri ve Nepal Anayasası'yla güvence altına alınmıştır.

CHHAUPADI NEDİR?

Nepal'in çeşitli yerlerinde, kadınların ve kız çocukların doğum yaptıktan sonra ve regl döneminde "kirli" olduğuna ve onlara dokunulmaması gerektiğine inanılıyor. Bu inançtan kaynaklanan Chhaupadi uygulamasında, aileler ve topluluklar, kadınların ve kız çocuklarının neye ve kime dokunabileceklerini kuralla bağlıyor. Bu kurallar kapsamında kadınlar ve kız çocukları evden ayrılmaya ve bir ahırda ya da özellikle bu amaç için inşa edilmiş kulübelere kalmaya zorlanıyor. Adet kulübeleri genellikle kirlî, şiddetli hava şartlarına karşı korunaksız ve güvenli yerler oluyor.

2017'de Chhaupadi'yi suç sayan bir yasa çıkarılmasına rağmen uygulama halen, özellikle de orta batı ve uzak batı bölgelerinde oldukça yaygın. Çok sayıda kadın, Chhaupadi kulübelerinde kaldıkları sırada hayatını kaybetti veya cinsel şiddete uğradı.

Uluslararası Af Örgütü Nepal Şubesi kampanyacılarından Ashmita Sapkota, kadınlara yönelik şiddet konusunda yürüttükleri kampanyalar ve insan hakları eğitimi programıyla cinsel istismar ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet sorunlarına dair farkındalık yarattıklarını söyledi ve şöyle devam etti:

"Büyük şehirlerde yaşayan bazı insanlar küresel ölçekte yürütülen #MeToo (#BenDe) hareketini biliyor, ancak kırsal bölgelerde yaşayan ve tacizle istismara uğrama tehlikesi en yüksek olan kadınların çoğunluğu bu konuşmalardan haberdar değil."

"Nepal'de bu konularda konuşmak zor. Cinsel tacizin ciddiye alınmaması nedeniyle kadınlar adalet sistemine güvenmiyor ve tacizi bildirme konusunda isteksiz davranıyor. Ayrıca, sorumluların birçoğunun güçlü konumlarda olması tacizi bildirmeyi daha da zorlaştırıyor ve sonuçta mağdurların suçlanmasına ve damgalanmasına yol açıyor."

"Son zamanlarda birtakım olumlu gelişmeler kaydedildi. Tacizi bildiren cesur kadınlarla dayanışma göstermek için hem erkekler hem de kadınlar sokağa çıktı. Ancak Nepal'de gerçek anlamda cinsiyet eşitliğini sağlanması için kadınları ekonomik ve sosyal açıdan güçlendirmeliyiz. Ülkemizde kadınları erkeklerden aşağı gören ataeril zihniyete karşı mücadele etmeliyiz. Bunun yolu da hem erkeklere hem de kadınlara eğitim vermekten geçiyor."

Kadınların bu konulardaki tartışmalarda ön planda olmasının önemine dikkat çeken Sapkota, sözlerini şöyle sonlandırdı:

"Ayrımcılığın yol açtığı sorunları ve zorlukları en iyi biz biliyoruz. Bu nedenle, Nepal'deki kadınları insan hakları aktivizmine katılmaya davet ediyorum. Bu elbette zor bir şey, ama küçük bir değişim bile bize umut veriyor ve tatmin sağlıyor."

ELMAS ENDÜSTRİSİ SORUMLULUKLARINI YERİNE GETİRMİYOR

Sivil toplum örgütleri ortak bir basın açıklaması yaparak, elmas endüstrisinin sözlerini tutması gerektiğini hatırlattı. Elmas endüstrisi, tüketicilerin satın aldığı elmasların kurallara uygun biçimde tedarik edileceğine, ticaretinin yapılacağına ve işleneceğine dair güvence vermişti. Ortak basın açıklaması, uluslararası toplumun Kimberley Süreci toplantısına katılmak üzere Brüksel'de bir araya gelmesi üzerine yapıldı.

Cenevre merkezli IMPACT örgütünün direktörü Joanne Lebert, konuya ilişkin yaptığı açıklamada "Elmas endüstrisine verilen zaman doldu. Endüstri halen çocuk emeği ve zorla çalıştırma gibi insan hakları ihlallerinin yanı sıra çatışma, çevresel zarar ve yolsuzlukla anılıyor. Elmas endüstrisi bu sorunları ciddiyetle ele almak istiyorsa, kendisine çeki düzen vermelidir" dedi.

Dünya Elmas Konseyi 25 Ekim'de, Güvenceler Sistemi'nde yapılması önerilen değişikliklerin üyeleri tarafından kabul edildiğini duyurdu. Ancak, Güvenceler Sistemi yapılan değişikliklere rağmen hala uluslararası standartları karşılamıyor, örneğin şirketlerin insan haklarına saygı göstermesi hala "isteğe bağlı" bir davranış olarak tanımlanıyor.

Küresel Tanık Örgütü (Global Witness) Kampanya Direktörü Sophia Pickles, "Dünya Elmas Konseyi'nin kendi kendini denetleme talimatlarında yaptığı bu sözde iyileştirme, elmas endüstrisinin yetersizliklerine getirilen eleştirileri yatıştırmayı amaçlayan sembolik bir hamle gibi görünüyor. Şirketlere, elmas ticaretinden kaynaklanan zararları bireysel sorumluluklarını kabul etme ve gerekli tedbirleri alma çağrısında bulunuyoruz" değerlendirmesinde bulundu.

'İNSAN HAKLARINA SAYGI ŞİRKETLERİN TERCİHİNE BIRAKILAMAZ'

Uluslararası Af Örgütü Araştırmacısı Lucy Graham ise şunları söyledi: "Son on yıldır ve hatta daha öncesinde de uygulamalarda değişiklik yapılmasına ilişkin çok çeşitli imkanlar doğmasına rağmen şirketler, sorumluluk bilinciyle iş yapmakla ilgili

KIMBERLEY SÜRECİ NEDİR?

Kimberley Süreci, katılan devletlerin ham elmaslara "çatışmalardan bağımsız" belgesi verdiği bir sertifika sistemidir. Ancak devletler, isyancı grupların faaliyetlerini finanse etmekte kullandığı elmasları kast ettikleri sınırlı bir tanım kullanıyor. Elmas endüstrisi Kimberley Süreci'nde dünyanın en büyük elmas üreticilerinin, kuyumcuların ve borsacıların çatı örgütü olan Dünya Elmas Konseyi tarafından temsil ediliyor.

uluslararası standartları halen karşılayamıyor. Uluslararası toplumun bu konudaki duruşu nettir: İnsan haklarına saygı, şirketlerin tercihine bırakılamaz."

Enough Projesi (The Enough Project) ve onun girişimiyle kurulan The Sentry grubunun Yönetici Direktörü Brad Brooks-Rubin ise "Değişiklik yapılan Talimatlar, uluslararası standartlara uygun bir biçimde ve sorumluluk bilinciyle elmas tedarik edildiğine dair güvence vermek yerine, kişileri ve toplulukları sömürüye ve diğer türden zararlara açık hale getiriyor" dedi.

Elmas endüstrisi, iş yapma biçiminde değişiklik yapma imkanları doğduğunda, elmas üreten ve elmas işleyen toplulukların yanı sıra elmas satın alan herkese karşı taşıdığı sorumluluklardan kaçıyor. Böylece, tüketicilerin "satın aldıkları elmasın kurallara uygun ve etik olarak çıkarıldığına güvenebilecekleri" sözü veren Dünya Elmas Konseyi, sözünü tutmamış oluyor.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nden Juliane Kippenberg, konuyu şu sözlerle noktaladı: "Dünya Elmas Konseyi, güven vermek göstermelik bir desteğin ötesine geçmek istiyorsa, elmas endüstrisi uluslararası standartlara uygun hale gelmek için derhal somut adımlar atmalıdır."

AFGANİSTAN'DA BARIŞ SÜRECİNİN BEDELİ İNSAN HAKLARI OLMAMALI

ZAMAN SULTANI - Güney Asya Araştırmacısı

Afganistan'da birdenbire barış sürecini başlatma telaşı ortaya çıktı. Amerika Birleşik Devletleri'nin görevlendirdiği ABD Afganistan Özel Temsilcisi Zalmay Halilzad, farklı paydaşları bir araya getirmek için çeşitli bölge başkentleri arasında mekik dokuyor. Aynı zamanda, Afganistan Devlet Başkanı Eşref Gani'nin de benzer bir çaba içerisinde olduğu görülüyor. Gani'nin çabaları, geçen yıl, Cenevre Konferansı'nda sunduğu "Barışı Sağlamak: Afgan Öncülüğündeki Barış Sürecinde Bir Sonraki Bölüm" başlıklı tebliğle başlamıştı.

Ancak bu çabaların hiçbiri insan haklarıyla ilgili temel kaygıları göz önünde bulundurmuyor. Kadınların temsil oranı oldukça düşük. Hükümetin 12 kişilik müzakere ekibinde yalnızca üç kadın var. Sürecin savaş suçlarından sorumlu olanların hesap vermesini nasıl sağlayacağı bir yana, mağdurların onarıma erişimini nasıl güvence altına alacağına dair hiçbir söz söylenmiyor.

Afganistan halkı 40 yıldan uzun bir süre boyunca bitmek bilmeyen insan hakları ihlallerine uğradı. Sivillerin ve sivil yapıların hedef alınması, işkence ve diğer türde kötü muamele, zorla kaybetmeler ve özel mülke zarar verilmesi de dahil olmak üzere çatışmaların tüm taraflarının yol açtığı sivil kayıplar gibi ağır insan hakları

ihlalleri ve istismarlar nedeniyle acı çektiler. Çaresizlik içinde çatışmalardan kaçanlar ülke içinde yerinden edildi veya mülteci olarak başka ülkelere sığınmak zorunda kaldı. Afganistanlılar mülklerini, varlıklarını ve birikimlerini kaybetti. Taliban, yönetimde olduğu 1996 ile 2001 yılları arasında özellikle dinsel ve etnik azınlıkları hedef aldı. Son yıllarda, silahlı grupların savaş suçu teşkil eden geniş kapsamlı bombalama eylemleriyle Afganistan'ın azınlıklarını hedef almayı sürdürdüğüne tanık olduk. Ancak 50. yılına yaklaşan bütün bu adaletsizlikler, barış sürecini başlatmaya karar verirken ne ABD'nin ne de Afganistan yetkililerinin mağdurlara danışma gereği duymasına yetmedi.

Fakat ülkedeki çatışmaların tüm taraflarının işlediği uluslararası hukuk suçlarının irdelenmesine oldukça sınırlı önem atfedilmesi, mağdurların asgari tazminata bile erişimini engelliyor. Örneğin, Afganistan Bağımsız İnsan Hakları Komisyonu'nun 2004'te geçiş dönemi adaleti üzerine ülke ölçeğinde gerçekleştirdiği kamuoyu yoklamasını ele alalım. Dönemin Devlet Başkanı Hamid Karzai'nin görevlendirdiği Komisyon, geçmişteki ihlalleri incelemeyi amaçlıyordu ama hükümet, verdiği sözleri

tutamadı.

Diğer yandan, Afganistan meclisinin onayladığı Af Yasası (Ulusal Uzlaşma, Genel Af ve Ulusal İstikrar Yasası), cezasızlık iklimini güçlendirerek, suçlanan kişilere yargıdan muafiyet sağladı ve suçlulardan hesap sorulacağına dair umutları yıktı.

Afganistan hükümeti, Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne (UCM) taraf devlet olmasına rağmen, UCM'ye katıldığı 2003'ten bu yana işlenen savaş suçları ve insanlığa karşı suçlara yönelik mahkemenin yürüteceği soruşturmaları kolaylaştırmak için somut adımlar atmıyor.

Barış için yürüyenlerin cesur ve onurlu eylemlerinin gösterdiği gibi, son 40 yıldır Afganistan'ı kana ve acıya boğan düşmanlıkların sona ermesi için çok net ve güçlü bir istek var. Ancak sürdürülebilir barışı sağlama çabaları cezasızlığı görmezden gelemez veya güçlendiremez. Bu çabalar, çatışmaları körükleyen insan hakları ihlallerini kalıcı hale getirmemelidir.

Afganistan, halkının insan haklarını merkeze koyacak bir barışı hak ediyor. İnsan hakları koruma altına alınmadığı müddetçe, barış süreci bu isme bile değer mi?

"Mum bizim için değil, cezaevinden kurtarılamayanlar, cezaevi yolunda vurulanlar, işkence görenler, kaçırılanlar ve 'kaybedilenler' için yanıyor. Mumun anlamı budur."

PETER BENENSON
AF ÖRGÜTÜ'NÜN KURUCUSU

ULUSLARARASI
AF ÖRGÜTÜ

70 Yıllık Yurtsuzluk

Topraklarından koparılan ve halen zorla yerinden edilmeye devam eden Filistinli mültecilerin yaşadığı ıstırap süregelen bir hakikattir.

Filistinli mültecilerin geri dönüş ve diğer haklarına dikkat çekmek için başlattığımız kampanyaya katılın.
amnesty.org.tr

